

2023

ANTSTOLIO VYKDYMO IŠLAIDŲ DYDŽIŲ NUSTATYMO KRITERIJŲ IR TVARKOS ANALIZĖ

Tyrimo „Antstolio vykdymo išlaidų dydžių nustatymo kriterijų ir tvarkos analizė“ tikslas yra atlikti antstolių vykdymo išlaidų dydžių vertinimą ir pateikti rekomendacijas dėl antstolių vykdymo išlaidų dydžių apskaičiavimo metodikų. Tyrime atlikta užsienio šalyse taikomų antstolių vykdymo išlaidų dydžių nustatymo praktikos analizė, išanalizuoti ir įvertinti teisės aktuose numatyti antstolių vykdymo išlaidų dydžių nustatymų būdai ir kriterijai, parengta antstolių vykdymo išlaidų dydžių apskaičiavimo metodika, parengtos dvi analizuojamų dydžių nustatymo alternatyvos ir jų išankstinis vertinimas, parengtos išvados ir rekomendacijos.

Tyrimą atliko:

Giedrius Padvilikis, dr. Vygantė Milašiūtė.

Dėkojame:

Lietuvos Respublikos teisingumo ministerijai, Antstolių rūmams.

Informacija tyrimo citavimui:

STRATA (2023). Antstolio vykdymo išlaidų dydžių nustatymo kriterijų ir tvarkos analizė. Vyriausybės strateginės analizės centras.

Parengta vykdant projektą „Įrodymais grįsto valdymo kompetencijų centro įkūrimas“
(Nr.10.1.1-ESFA-V-912-01-0025)

Pasiūlymus pastabas komentarus prašome siųsti info@strata.gov.lt

Turinys

Santrumpos	2
Rekomendacijos	3
Įvadas	5
1.Antstolių vykdymo išlaidų dydžių nustatymo teisinis reguliavimas Lietuvoje ir praktikų užsienyje lyginamoji analizė	6
1.1. Teisinis reguliavimas Lietuvoje	6
1.2. Užsienio valstybių praktikos analizė	10
1.3. Antstolio vykdymo išlaidų nustatymo kriterijų vertinimas	12
2.LR teisės aktuose numatytų antstolio vykdymo išlaidų dydžių, antstolio veiklos sąnaudų, pajamų ir pelno analizė	14
2.1. Antstolio vykdymo išlaidų dydžių apžvalga	14
2.2. Antstolio veiklos išlaidų analizė	17
2.3. Antstolio veiklos pajamų analizė	24
2.4. Antstolio veiklos pelno analizė	28
3.Antstolio vykdymo išlaidų dydžių nustatymo metodika	31
3.1. Dėl vykdymo išlaidų dydžių nustatymo būdų ir kriterijų pagrindimo siūloma metodika	31
3.2. Metodikos loginė schema	31
3.3. Vykdymo išlaidų dydžių nustatymo metodika	32
3.4. Nepiniginių bylų vykdymo išlaidų dydžiai	33
3.5. Vykdymo išlaidų dydžių peržiūra	34
4.Siūlomos metodikos išbandymas 2021 m. antstolių išlaidų duomenimis ir metodikos taikymo alternatyvų vertinimas	36
4.1. Antstolio vykdymo išlaidų dydžių nustatymo alternatyvos ir poveikio vertinimas	36
Literatūra ir šaltiniai	40
1 Priedas. Metodikos loginė schema	41

Santrumpos

AIS – Antstolių informacinė sistema

CEPEJ – Europos veiksmingo teisingumo komisijos

d. – dienos

LR – Lietuvos Respublikos

m. – metai

ES – Europos Sąjunga

Eur – eurai

EŽTT – Europos Žmogaus Teisių Teismas

pav. – paveikslas

proc. – procentai

PSD – privalomasis socialinis draudimas

pvz. – pavyzdys

PVM – pridėtinės vertės mokestis

STRATA – Vyriausybės strateginės analizės centras

val. – valanda

VSD – valstybinis socialinis draudimas

Rekomendacijos

Atlikus antstolių vykdymo išlaidų dydžių vertinimą, Lietuvos Respublikos teisingumo ministerijai teikiamos trys rekomendacijos dėl antstolių vykdymo išlaidų dydžių apskaičiavimo metodikos taikymo (1 lentelė).

1 lentelė. Rekomendacija, veiksmas, ir už jų vykdymą atsakinga institucija

Eil. Nr.	Rekomendacija	Veiksmas	Atsakinga institucija
1.	Rekomendacija. Pakeisti antstolio vykdymo išlaidų nustatymo kriterijus.	Parengti Civilinio proceso kodekso 609 straipsnio pakeitimo projektą, šiame straipsnyje nustatant šiuos antstolio vykdymo išlaidų dydžių nustatymo kriterijus: 1. Vykdymo išlaidos grindžiamos ekonominiais skaičiavimais, atsižvelgiant į veiklos atliekant antstolio funkcijas pobūdį. 2. Vykdomosios bylos administravimo išlaidos atitinka antstolio ir jo darbuotojų patiriamas fiksuotas ir kintamas sąnaudas vykdymo veiksams atlikti. 3. Atlygio antstoliui dydis nustatomas atsižvelgiant į procentinį dydį (maržą), kuris nustatomas vadovaujantis šiais principais: a) remiantis antstolių patiriamų sąnaudų ir pajamų ekonominiais skaičiavimais; b) užtikrinant antstolio ekonominį nepriklausomumą; c) atsižvelgiant į antstolio profesinės veiklos ir civilinės atsakomybės riziką. 4. Vykdomosios bylos administravimo išlaidų ir atlygio antstoliui dydžiams taikomas kryžminis subsidijavimas. 5. Vykdomosiose bylose dėl pinigų sumų išieškojimo vykdomosios bylos administravimo išlaidų ir atlygio antstoliui dydžiai nustatomi atsižvelgiant į išieškotiną sumą. 6. Nepiniginėse vykdomosiose bylose, skaičiuojami valandiniai vykdomosios bylos administravimo išlaidų ir atlygio antstoliui dydžiai.	Lietuvos Respublikos teisingumo ministerija
2.	Rekomendacija. Antstolio vykdymo išlaidų nustatymui naudoti antstolio vykdymo išlaidų dydžių nustatymo metodiką, grįstą antstolių patiriamomis išlaidomis ir siektina marža.	Sprendimų vykdymo instrukcijoje ¹ įtvirtinti antstolių išlaidų dydžių nustatymo metodiką. Antstolio vykdymo išlaidų dydžius nustatyti, naudojant antstolio išlaidų dydžių nustatymo metodiką (ataskaitos 3 skyrius).	Lietuvos Respublikos teisingumo ministerija

¹ Sprendimų vykdymo instrukcija, patvirtinta 2005 m. spalio 27 d. Lietuvos Respublikos teisingumo ministro įsakymu Nr. 1R-352 „Dėl sprendimų vykdymo instrukcijos patvirtinimo“

3.	Rekomendacija. Reguliariai peržiūrėti antstolio vykdymo išlaidų dydžius.	Sprendimų vykdymo instrukcijoje numatyti reguliarią antstolių vykdymo išlaidų dydžių nustatymo metodikos peržiūrą ir jo tobulinimą, t. y.: 1. tikslinti metodikoje naudojamų rodiklių skaičiavimą, įtraukiant naujausių metų ir papildomus duomenis, 2. įvykus reikšmingiems struktūriniais pokyčiams antstolio veiklos reglamentavime (dėl kurių antstolio bendrosios pajamos pasikeistų reikšmingai – bent 10 proc.) peržiūrėti antstolio veiklos vykdymo išlaidų skaičiavimo metodikos prielaidas, naudojamus rodiklius ir tarpinius rezultatus. Išlaidų dydžių peržiūros (perskaičiavimo) periodas – 1 metai.	Lietuvos Respublikos teisingumo ministerija

Šaltinis: STRATA

Išvadas

Kontekstas

Valstybės kontrolės 2020 m. gruodžio 14 d. valstybinio audito ataskaitoje Nr. VAE-14 konstatuota, kad už antstolių veiksmus šiuo metu nėra mokama pagrįsta kaina:

- neregamentuotas Antstolių įstatyme įtvirtintų antstolio vykdymo išlaidų dydžių nustatymo kriterijų taikymas (nėra patvirtintų metodikų, kuriomis vadovaujantis ir atsižvelgiant į įstatymuose įtvirtintus kriterijus, nustatomi antstolio vykdymo išlaidų dydžiai);
- nepagrįsti antstolio vykdymo išlaidų dydžiai (nustatyti įkainiai nėra pagrįsti ekonominiais skaičiavimais, taip pat nėra nustatyta, kokį įvertį (svertinę reikšmę) dydyje turi turėti kiekvienas iš įstatymuose įtvirtintų vykdymo išlaidų nustatymo kriterijų).

Siekiant pagrįsti antstolio vykdymo išlaidų dydžių nustatymą, Lietuvos Respublikos teisingumo ministerijos užsakyta Vyriausybės strateginės analizės centras (toliau – STRATA) atliko tyrimą „Antstolio vykdymo išlaidų dydžių nustatymo kriterijų ir tvarkos analizė“ (toliau – tyrimas).

Tyrimo objektas – Teisės aktais patvirtinti antstolių vykdymo išlaidų dydžiai ².

Tyrimo tikslas – atlikti antstolių vykdymo išlaidų dydžių vertinimą ir pateikti rekomendacijas dėl antstolių vykdymo išlaidų dydžių apskaičiavimo metodikų.

Tyrimo uždaviniai:

1. Atlikti užsienio šalyse taikomų antstolių vykdymo išlaidų dydžių nustatymo praktikos analizę;
2. Išanalizuoti ir įvertinti teisės aktuose numatytus antstolių vykdymo išlaidų dydžių nustatymų būdus ir kriterijus;
3. Parengti antstolių vykdymo išlaidų dydžių apskaičiavimo metodiką, nustatant kiekvienam kriterijui atitinkamus įverčius, numatyti išimčių ir lengvatų taikymo principus;
4. Parengti bent dvi analizuojamų dydžių nustatymo alternatyvas ir pateikti jų galimo poveikio (teisinio, ekonominio, socialinio ar kt.) išankstinį (*ex-ante*) vertinimą;
5. Parengti išvadas ir rekomendacijas.

Šių uždavinių vykdymo rezultatai sudaro šią Tyrimo ataskaitą (toliau – ataskaita).

Atliekant Tyrimą naudojama įrodymais grįsto valdymo priemonė – **Sprendimo poveikio vertinimas**.

Tyrimo metodai: literatūros analizė, antrinių duomenų statistinė aprašomoji ir grafinė analizė, antstolio veiklos statistinė pajamų ir išlaidų analizė, antstolio vykdymo išlaidų dydžių modeliavimas.

Ataskaitą sudaro 4 skyriai:

1. Ataskaitos 1-ame skyriuje pateikiama antstolių vykdymo išlaidų dydžių nustatymo teisinio reguliavimo Lietuvoje užsienyje apžvalga.
2. Ataskaitos 2-ame skyriuje pateikiama LR teisės aktuose numatytų antstolio vykdymo išlaidų dydžių, antstolio veiklos sąnaudų, pajamų ir pelno analizė.
3. Ataskaitos 3-ame skyriuje pateikiamas siūlomas antstolio vykdymo išlaidų dydžių nustatymo metodika.
4. Ataskaitos 4-ame skyriuje pateikiamas siūlomos metodikos išbandymas 2021 m. duomenimis ir metodikos taikymo alternatyvų vertinimas.

Tyrimo rezultatai – rekomendacijos dėl antstolių vykdymo išlaidų dydžių apskaičiavimo metodikos ir jos taikymo (ataskaitos skyrius „Rekomendacijos“).

Tyrimo rezultatai panaudojami apskaičiuojant antstolių vykdymo išlaidų dydžius.

---

² Sprendimų vykdymo instrukcija, patvirtinta 2005 m. spalio 27 d. Lietuvos Respublikos teisingumo ministro įsakymu Nr. 1R-352 „Dėl sprendimų vykdymo instrukcijos patvirtinimo“

1. Antstolių vykdymo išlaidų dydžių nustatymo teisinis reguliavimas Lietuvoje ir praktikų užsienyje lyginamoji analizė

Šiame ataskaitos skyriuje pateikiami pirmo tyrimo uždavinio „Atlikti užsienio šalyse taikomų antstolių vykdymo išlaidų dydžių nustatymo praktikos analizę“ ir antro tyrimo uždavinio „Išanalizuoti ir įvertinti teisės aktuose numatytus antstolių vykdymo išlaidų dydžių nustatymų būdus ir kriterijus“ rezultatai.

1.1. Teisinis reguliavimas Lietuvoje

Dabartinis teisinis reguliavimas.

Vykdymo išlaidas apibrėžia Civilinio proceso kodekso 609 straipsnis.

609 straipsnis. Vykdymo išlaidos

1. Vykdymo išlaidas sudaro:

- 1) vykdomosios bylos administravimo išlaidos;
- 2) išlaidos tretiesiems asmenims už konkrečioje vykdomojoje byloje šių asmenų suteiktas paslaugas;
- 3) atlygis antstoliui už įstatymų nustatytų vykdomųjų dokumentų vykdymą, faktinių aplinkybių konstatavimą teismo pavedimu, dokumentų perdavimą ir įteikimą teismo pavedimu.

2. Vykdymo išlaidos grindžiamos ekonominiais skaičiavimais, atsižvelgiant į veiklos atliekant antstolio funkcijas pobūdį. Vykdomosios bylos **administravimo išlaidos turi atitikti antstolio ir jo darbuotojų patiriamas sąnaudas (materialines ir laiko) vykdymo veiksmams atlikti**. Atlygis antstoliui nustatomas įvertinant poreikį sukurti tinkamas klientų aptarnavimo sąlygas ir įdarbinti reikalingos kvalifikacijos darbuotojus, atsižvelgiant į vykdymo išlaidų perskirstymą (kryžminį subsidijavimą) tarp skirtingų vykdymo proceso dalyvių. Vykdomosiose bylose dėl pinigų sumų išieškojimo vykdomosios bylos administravimo išlaidų ir atlygio antstoliui dydžiai nustatomi atsižvelgiant į išieškotiną sumą.

3. Vykdymo išlaidų dydį, apskaičiavimo ir apmokėjimo tvarką nustato Sprendimų vykdymo instrukcija.

Teisingumo ministro įsakymu patvirtintoje Sprendimų vykdymo instrukcijoje³ yra nustatyti vykdymo išlaidų dydžiai pagal vykdomųjų dokumentų kategorijas.

Detalūs vykdymo išlaidų dydžiai surašyti Sprendimų vykdymo instrukcijos VII skyriuje. Nustatyti vykdymo išlaidų dydžiai nurodyti įskaitant visus privalomus mokesčius.

---

³ Sprendimų vykdymo instrukcija, patvirtinta Lietuvos Respublikos teisingumo ministro 2005 m. spalio 27 d. įsakymu Nr. 1R-352 (Lietuvos Respublikos teisingumo ministro 2020 m. liepos 16 d. įsakymo Nr. 1R-219 redakcija).

Ankstesnis teisinis reguliavimas.

Iki 2020-07-01 galiojusi Antstolių įstatymo 21 straipsnio 5 dalies nuostata numatė, kad vykdymo išlaidos grindžiamos ekonominiiais skaičiavimais, kuriais užtikrinamas antstolio ekonominis nepriklausomumas, skatinamas efektyvus išieškojimas ir atsižvelgiama į veiklos, reikalingos antstolio funkcijoms atlikti, pobūdį ir vertę, vykdymo išlaidų perskirstymą (kryžminį subsidijavimą) tarp skirtingų vykdomo proceso dalyvių, antstolio profesinės veiklos ir civilinės atsakomybės riziką, sąnaudas. Vykdomosios bylos administravimo išlaidos turi atitikti antstolio ir jo darbuotojų patiriamas sąnaudas (materialines ir laiko) vykdymo veiksmams atlikti. Atlygis antstoliui turi užtikrinti pagrįstą investicijų grąžą, galimybę sukurti tinkamas klientų aptarnavimo sąlygas ir įdarbinti reikalingos kvalifikacijos darbuotojus.

Taigi ankstesnis teisinis reguliavimas eksplicitiškai numatė antstolio ekonominio nepriklausomumo reikalavimą, taip pat reikalavimą skatinti efektyvų išieškojimą ir reikalavimą atsižvelgti į profesinės veiklos ir civilinės atsakomybės riziką, o bendras reikalavimas, kuriuo turi būti grindžiamas atlygio antstoliui dydis, buvo pagrįstos investicijų grąžos užtikrinimas.

Esamo teisinio reguliavimo aiškinimo problematika.

Aiškinant esamą teisinį reguliavimą kyla klausimų, kiek įstatymų leidėjas siekė pakeisti buvusių vykdymo išlaidų ir atlygio antstoliui nustatymo kriterijų sistemą ir kiek pakeistasis reguliavimas absorbuoja anksčiau eksplicitiškai numatytus kriterijus, įtraukdamas juos į dabar galiojančio įstatymo kriterijų aprėptį. Civilinio proceso įstatymo pakeitimo projekto aiškinamajame rašte⁴ papildomai nurodyta, kad atlygis antstoliui negali viršyti 15 proc. išieškotinos sumos dydžio, o bendrasis pakeitimų tikslas paaiškintas taip: „tokiu teisiniu reguliavimu siekiama atsisakyti privataus ūkio subjektams būdingų įkainių nustatymo principų ir užtikrinti, kad būtinosios vykdymo bylos administravimo išlaidos būtų siejamos su atliekamų veiksmų savikaina, o kryžminio subsidijavimo principas būtų taikomas tik skaičiuojant atlygį antstoliui už išieškotą skolą.“ Tačiau kaip siekis atsisakyti antstolių įkainių panašumo į privataus ūkio subjektų įkainius dera su išliekančiu antstolių savarankiškumu organizuojant veiklą, kuris yra panašus į privataus ūkio subjektų veiklos savarankiškumą, lieka neaišku.

Pavyzdžiui, esamas teisinis reguliavimas gali būti aiškinamas ir taip, kad reikalavimas vykdymo išlaidas nustatyti pagal materialines ir laiko sąnaudas vykdymo veiksmams atlikti apima reikalavimą atsižvelgti ir į profesinės veiklos ir civilinės atsakomybės riziką, nors profesinės veiklos ir civilinės atsakomybės rizikos kriterijus įstatymo tekste nebeminimas. Tokį aiškinimą galima pagrįsti ir sisteminiu požiūriu, t. y. atsižvelgiant į tai, kad esamas notarų teisinis reguliavimas kaip vieną iš įkainių nustatymo kriterijų ir toliau numato notaro profesinės veiklos ir civilinės atsakomybės riziką, todėl neaišku, kaip galėtų būti pagrįstas tokio kriterijaus nebuvimas antstolių atveju.

Panašiai reikalavimas sukurti tinkamas klientų aptarnavimo sąlygas ir įdarbinti reikalingos kvalifikacijos darbuotojus ir toliau gali būti suvokiamas kaip antstolio ekonominio nepriklausomumo reikalavimo išraiška, o reikalavimu siekti, kad išieškojimas būtų vykdomas efektyviai (nors jis ir nebėra minimas įstatymo tekste), ir toliau yra grindžiamas visas antstolio patiriamų vykdymo išlaidų ir atlygio antstoliui teisinis reguliavimas.

Kita vertus, ir toliau, kaip ir pagal ankstesnį teisinį reguliavimą, lieka neaišku, kaip, matuojant antstolio ekonominį nepriklausomumą, turėtų (jei turėtų) būti atsižvelgiama į pagrįstos investicinės grąžos antstoliui reikalavimą ir kaip tokios grąžos kriterijus turėtų būti suvokiamas (ką būtent apima investicijos ir kokio dydžio jų grąža būtų pagrįsta).

Lyginamoji teisinė analizė.

Tarptautiniai standartai ir jų įgyvendinimas Lietuvoje

Teismo sprendimo įvykdymas yra būtinas tam, kad žmogaus teisė kreiptis į teismą būtų veiksminga. Todėl sprendimo vykdymo procesui taikomi žmogaus teisės į teisingą bylos nagrinėjimą standartai (Europos žmogaus teisių konvencijos 6 straipsnis), o Europos Žmogaus Teisių Teismas (EŽTT) pagal šį straipsnį yra nagrinėjęs su antstolių veikla susijusių bylų. EŽTT konstatuoti reikalavimai teismo sprendimų vykdymo procesui buvo perkelti į

---

⁴ Lietuvos Respublikos civilinio proceso kodekso 609, 650 ir 661 straipsnių pakeitimo įstatymo projekto ir Lietuvos Respublikos antstolių įstatymo Nr. IX-876 5 ir 21 straipsnių pakeitimo įstatymo projekto aiškinamasis raštas. Prieiga per internetą: <https://e-seimas.lrs.lt/portal/legalAct/lt/TAK/c6687950ba6c11e8aa33fe8f0fea665f?jfwid=-sdbw79pol>

Europos Tarybos Ministrų Komiteto rekomendacijas ir paskatino tolesnį su antstolių veikla susijusių standartų plėtojimą Europos Taryboje.

Su vykdymo išlaidomis ir atlygiu antstoliams susijusius standartus nustato Europos Tarybos Ministrų Komiteto 2003 m. Rekomendacija dėl administracinių ir teismo sprendimų vykdymo administracinės teisės srityje (16/2003)⁵ ir Rekomendacija dėl vykdymo (17/2003)⁶ (jos daugiausia atspindi EŽTT sprendimuose konstatuotus reikalavimus) bei Europos veiksmingo teisingumo komisijos (CEPEJ) 2009 m. Vykdymo gairės⁷ (jos išplėtojo reikalavimus sprendimų vykdymo procesui). Pagal šiuos Europos Tarybos teisės aktus, vykdymo išlaidų ir atlygio antstoliams dydis nėra siejamas vien tik su sąnaudų ir efektyvumo analize, bet taip pat turi būti užtikrinama, kad vykdymas būtų finansiškai prieinamas bylos šalims.⁸

Kiek tai susiję su vykdymo išlaidų dydžiu, šiuose teisės aktuose yra nustatyti tokie reikalavimai: 1) vykdymo išlaidos turi būti apibrėžto dydžio ir skaidrios, apie jų dydį šalys turi būti informuojamos iš anksto; 2) vykdymo išlaidos turi būti protingo dydžio (pvz., taikomas proporcingumo išieškotina turto vertei reikalavimas) ir ne per didelės; 3) vykdymo išlaidos turi būti tokio dydžio, kad galimybė pasinaudoti teisingumo sistema būtų finansiškai prieinama (sumokėti už vykdymą neišgalintiems išieškotojams turi būti teikiama teisinė pagalba ar taikomi kiti mechanizmai); 4) gali būti taikomos kintamos palūkanų normos, kad paskatintų skolininkus teisės aktų numatytas vykdymo išlaidas sumokėti greičiau; 5) gali būti numatyta galimybė išieškotojui ir antstoliui derėtis dėl vykdymo išlaidų dydžio, neviršijant maksimalios nustatytos ribos, o skolininko interesai tokiu atveju būtų apsaugoti numatant jam pareigą mokėti teisės aktais nustatyto dydžio vykdymo išlaidas; 6) vykdymo išlaidos gali apimti mokestį už papildomas paslaugas, bet skolininkas turi būti iš anksto informuotas, kad išieškotojas gali naudotis tokiais paslaugomis, jei atsakovas nevykdys teismo nurodymų.⁹

Vykdymo išlaidų struktūros aspektu svarbi 2009 m. CEPEJ gairių 50 punkto nuostata, kurioje įvardijama, kad vykdymo išlaidos apima vykdymo mokesčius ir užmokestį už sėkmingą įvykdymą, tačiau nėra pasakyta, kad tokios vykdymo išlaidų kategorijos būtinai turi būti numatytos. Gairių 60 punkto nuostata dėl vykdymo išlaidų paskirstymo skelbia, kad vykdymo išlaidas padengia atsakovai, jei jie mokūs, kartu numatant galimybę, kad sėkmingo įvykdymo užmokestį mokėtų išieškotojas. Ši nuostata yra suvokiama kaip sudaranti galimybę įstatymų leidėjui nustatyti sėkmingo įvykdymo užmokesčio, dėl kurio dydžio galima derėtis, galimybę. Nuostata, kad tokį mokestį būtinai turi mokėti išieškotojas, Europos valstybėse išlieka diskusijos objektu.¹⁰ Be to, sėkmingo įvykdymo užmokestis gali būti apibrėžto dydžio (t. y., dėl jo nebūtinai turi būti galimybė derėtis).¹¹ Europos Sąjungos valstybių teisinių sistemų analizė rodo, kad tokį mokestį, jei jis yra, moka arba išieškotojas, arba skolininkas. Toks užmokestis yra tarsi „papildomas atlyginimas“ antstoliui, mokamas už vykdymo efektyvumą, skubumą ir pan.¹² Užmokesčio už sėkmingą įvykdymą, kaip stimulo antstoliui dirbti efektyviau, populiarumą pastaruoju metu padidino palankus Tarptautinio valiutos fondo ir Pasaulio banko požiūris į tokį užmokestį.¹³ Lietuvoje „šiuo metu taikoma antstolių darbo apmokėjimo sistema didelę dalį pajamų leidžia gauti iš „sėkmės mokesčio“, t. y. sumos, kuri antstoliui sumokama skolos išieškojimo atveju.“¹⁴ Tokio užmokesčio už sėkmingą

⁵ Recommendation *Rec(2003)16* of the Committee of Ministers to member states on the execution of administrative and judicial decisions in the field of administrative law. Prieiga per internetą: <https://www.coe.int/en/web/execution/recommendations>.

⁶ Recommendation *Rec(2003)17* of the Committee of Ministers to member states enforcement, <https://www.coe.int/en/web/execution/recommendations>.

⁷ European Commission on the Efficiency of Justice (CEPEJ) Guidelines for a Better Implementation of the Existing Council of Europe's Recommendation on Enforcement, 17 December 2009. Prieiga per internetą: <https://rm.coe.int/16807473cd>.

⁸ J. Uitdehaag, Enforcement fees: clear, transparent and reasonable, UIHJ Publishing, p. 30.

⁹ *Ibid.*

¹⁰ *Ibid.*, p. 32.

¹¹ *Ibid.*, p. 31.

¹² Centre for European Constitutional Law. UIHJ, EU Enforcement Atlas, 2021. Prieiga per internetą: <https://www.enforcementatlas.eu/comparative-overview/>, 5.2.

¹³ J. Uitdehaag, Enforcement fees: clear, transparent and reasonable, UIHJ Publishing, p. p. 33.

¹⁴ Lietuvos Respublikos civilinio proceso kodekso 609, 650 ir 661 straipsnių pakeitimo įstatymo projekto ir Lietuvos Respublikos antstolių įstatymo Nr. IX-876 5 ir 21 straipsnių pakeitimo įstatymo projekto aiškinamasis raštas, 2018-09-17, Nr. XIII P-2537: „*Taigi šiuo metu taikoma antstolių darbo apmokėjimo sistema didelę dalį pajamų leidžia gauti iš „sėkmės mokesčio“, t. y. sumos, kuri sumokama skolos išieškojimo atveju ir papildomų veiksmų atlikimo išlaidų, nereguliuojant jų atlikimo tvarkos ir todėl egzistuojant galimybei atlikti perteklinius veiksmus ir už juos gauti atlygį.*“

įvykdymą dydis yra fiksuoto dydžio, jei išieškoma suma iki 300 EUR, bet apibrėžiamas kaip procentinė išieškomos sumos dalis (bet ne mažesnė nei nustatytas dydis), jei išieškoma suma yra didesnė.¹⁵ Taigi Lietuvos teisės sistemoje yra numatytas užmokestis antstoliui už sėkmingą įvykdymą, bet jo samprata yra tokia, kad antstolis yra skatinamas įvykdyti išieškojimą, bet nėra skatinamas jį įvykdyti kaip galima efektyviau ar greičiau (užmokestis už sėkmingą įvykdymą nebus didesnis, jei antstolis išieškojimą įvykdys greičiau). Vis dėlto, finansinio skatinimo antstolį įvykdyti būtų greičiau ar efektyviau įvedimas nebūtų teisingas antstolių atžvilgiu, nes bylos piniginių bylų vykdymo atveju, bylos išieškojimo procesai yra standartizuoti ir bylos įvykdymo greitis ir efektyvumas nebūtinai priklauso nuo antstolio gebėjimų ar darbo greičio (lemiantis faktorius yra skolininko finansinės galimybės).

Įkainių dydžio reguliavimo kokybės aspektu verta atkreipti dėmesį į šias 2009 m. CEPEJ gairių nuostatas:

54. Įkainių aiškumas yra svarbus vykdymo išlaidų skaidrumui užtikrinti. Kad būtų kiek įmanoma labiau suprantamas, įkainis už veiksmą turėtų priklausyti nuo riboto veiksnių skaičiaus. Teisės akte įkainis turėtų būti apibrėžtas taip paprastai, aiškiai ir glaustai, kaip tik įmanoma.

55. Apibrėždamas vykdymo išlaidų tarifus, valstybės narės turėtų keistis informacija apie savo patirtį ir apsvarstyti poreikį atsižvelgti į tam tikrus veiksnius, tokius kaip skolos dydis, ypatingas skubumas ir sunkumai, su kuriais, tikėtina, susidurs vykdymo pareigūnas.

Lietuvoje Valstybės kontrolė iš esmės yra pateikusi vertinimą, kad vykdymo išlaidų skaidrumo ir aiškumo reikalavimas netenkinamas, nes įstatymuose įtvirtinti antstolio vykdymo išlaidų dydžių nustatymo kriterijai yra abstraktūs, bendro pobūdžio, įstatymuose nėra numatyta, kaip kriterijai turėtų būti taikomi, nustatant dydžius,¹⁶ antstolio vykdymo išlaidų dydžių apskaičiavimo tvarka yra nenustatyta.¹⁷

Tarptautinės teismo pareigūnų sąjungos (UIHJ) 2015 m. parengtame Globaliame vykdymo kodekso¹⁸ 5 straipsnyje įvardijama, kad vykdymo išlaidos turi būti apibrėžtos, prognozuojamos, skaidrios ir protingo dydžio. Šiame kodekse taip pat įvardijamas vykdymo pareigūnų profesinės etikos taisyklių (19 straipsnis) ir profesinės drausmės taisyklių poreikis (20 straipsnis).

Su antstolių veikla ir konkrečiai su vykdymo išlaidų ir atlygio antstoliui nustatymo tematika susijusių teisės nuostatų yra ir Europos Sąjungos teisėje. Pavyzdžiui, ES Teisingumo Teismas yra konstatavęs,¹⁹ kad ES teisė nedraudžia tokios nacionalinės teisės sistemos, pagal kurią pridėtinės vertės mokestis, susijęs su teismo antstolio per priverstinio vykdymo procedūrą teikiamomis paslaugomis, laikomas įskaičiuotu į jo gautus vykdymo mokesčius. Be to, ES teisės nuostatos yra svarbios siekiant suprasti, kokius vykdymo veiksmus gali atlikti antstolis (ar negali jų atlikti) vienoje ES valstybėje, kai Europos vykdymo rašto kilmės valstybėje kyla teisinis ginčas dėl tokio rašto teisėtumo, aiškinimo ir taikymo.²⁰

Visi aptarti tarptautiniai ir ES teisės standartai gali būti svarbūs ir sprendžiant klausimą, kiek antstolio veikla turėtų būti suvokiama kaip valstybės įgalioto pareigūno, o kiek – kaip verslininko veikla. Nuo pasirinkto šio klausimo sprendimo būdo priklauso ir tai, kaip konstruojama atlygio antstoliui sistema, kaip skatinamas antstolio veiklos efektyvumas ir pan. Kaip esamą standartą galima vertinti UIHJ teiginį, kad turi būti užtikrinta antstolio veiklos vardan viešojo intereso ir jo, kaip privataus asmens, veiklos (konkurencinėje) vykdymo rinkoje, pusiausvyra.²¹

¹⁵ EU Enforcement Atlas. Lithuania. Narrative National Report, author: D. Satkauskienė, Director of the Bailiffs' Chamber of Lithuania, 2021. Prieiga per internetą: <https://www.enforcementatlas.eu/wp-content/uploads/2021/07/eu-enforcement-atlas-lithuania-report.pdf>, p. 47-48.

¹⁶ Valstybės kontrolės 2020-12-14 valstybinio audito ataskaita Nr. VAE-14, 68 p.

¹⁷ *Ibid.*, 71 p.

¹⁸ UIHJ, Global Code of Enforcement. Prieiga per internetą: <https://www.uhj.com/downloads-2/global-code-of-enforcement/>.

¹⁹ ESTT, C-214/18, sprendimas ECLI:EU:C:2019:301.

²⁰ ESTT, C-393/21, byla pagal Lietuvos Aukščiausiojo Teismo pateiktą prašymą pateikti prejudicinį sprendimą.

²¹ Guidelines for the development of a normative framework for professional behaviour and responsibilities of enforcement agents, 2020. Prieiga per internetą: https://www.uhj.com/wp-content/uploads/2021/02/Guidelines_EN_web-Jos-Uitdehaag.pdf.

1.2. Užsienio valstybių praktikos analizė

Tarptautinės teismo pareigūnų sąjungos (UIHJ) sekretoriaus J. Uitdehaag parengtame leidinyje apibendrintai teigiama, kad daugumoje valstybių vykdymo išlaidų struktūra yra nustatoma įstatymais, o konkretus mokesčių dydis apibrėžiamas poįstatyminiais teisės aktais.²²

Lietuvoje Valstybės kontrolė taip pat laikosi nuomonės, kad: *Sukonkretinti ir aiškinti įstatymų nuostatas, nurodyti įstatymų normų taikymo praktikoje tvarkas tam tikrose veiklos srityse ir konkrečiose situacijose turėtų poįstatyminiai teisės aktai. Paprastai, kai valstybė reguliuoja kainas tam tikrose visuomenės gyvenimo srityse (pvz.: energetikos, valstybės garantuojamos teisinės pagalbos ir kt.), įstatymuose įtvirtintų principų / kriterijų taikymo tvarkas nustato Vyriausybė.*²³

Prisimintina, kad Lietuvos teisės sistemoje ir anksčiau buvo kilęs klausimas, kokio lygmens teisės aktu turėtų būti nustatyti konkretūs vykdymo išlaidų dydžiai. Klaipėdos apygardos teismui buvo kilusi abejonė dėl Sprendimų vykdymo instrukcijos konstitucingumo, ir jis dėl to kreipėsi į Konstitucinį Teismą. Buvęs Konstitucinio Teismo pirmininkas prof. E. Kūris šį atvejį pakomentavo taip:

*Prašymas nebuvo priimtas, nes Konstitucinis Teismas neturi įgaliojimų tirti ministrų įsakymų konstitucingumo; tai yra administracinių teismų kompetencija. Bet Konstitucinio Teismo sprendime, kuriuo atsisakyta priimti minėtą prašymą, suformuluotos tam tikros svarbios nuostatos. Antai konstatuota, kad pagal instrukciją vykdymo išlaidos apima ne tik bylos administravimo išlaidas ir vykdymo išlaidas, susijusias su atskirų vykdymo veiksmų atlikimu, bet ir atlyginimą antstoliui už vykdomojo dokumento (jo dalies) įvykdymą, taigi atitinkamos instrukcijos nuostatos reglamentuoja ne vien įstatymų numatytų vykdomųjų dokumentų vykdymo procedūrinius veiksmus (kaip dažnai teigiama), bet ir nustato materialias teisės normas, reguliuojančias nuosavybės santykius, o instrukcijoje nustatytos vykdymo išlaidos turi ne vien kompensacinių, bet ir materialinių sankcijų ir (arba) rinkliavų, privalomų mokėjimų požymių. Tuo tarpu Konstitucijoje įtvirtinta svarbi asmens teisių apsaugos garantija: „mokesčius, kitas įmokas į biudžetus ir rinkliavas nustato Lietuvos Respublikos įstatymai“, valstybinius mokesčius nustato Seimas (67, 127 straipsniai). Sprendime pabrėžta, kad šio konstitucinio imperatyvo mutatis mutandis privalu laikytis nustatant ir kitus turtinius įpareigojimus asmenims – jie taip pat turi būti grindžiami įstatymu. Vargu ar Konstitucinio Teismo sprendime, kuriuo atsisakoma priimti pareiškėjo prašymą, galima buvo parašyti daugiau. Taip pat, atrodo, turėjo būti aiški užuomina.*²⁴

Į šiuos Lietuvos Respublikos Konstitucija grindžiamus argumentus turėtų būti atsižvelgta sprendžiant, kaip įvykdyti Valstybės kontrolės rekomendaciją priimti sprendimus dėl Vyriausybės dalyvavimo antstolių vykdymo išlaidų dydžių nustatymo procese tikslingumo,²⁵ nes tokie sprendimai galimai suponuoja Sprendimų vykdymo instrukcijos teisinės formos pakeitimą.

Dauguma valstybių naudoja CEPEJ 2009 m. gairėse pateiktas vykdymo išlaidų kategorijų apibrėžtis (vykdymo mokesčiai ir užmokestis už sėkmingą įvykdymą), bet sėkmės užmokesčio klausimas skirtingose valstybėse sprendžiamas įvairiai: sėkmės užmokestis gali būti 1) toks, dėl kurio galima derėtis; 2) iš anksto nustatyto dydžio arba 3) draudžiamas.²⁶

Daugelyje šalių vykdymo mokesčiai apima tris kategorijas: 1) bylos užvedimo mokestį; 2) trečiųjų šalių išlaidas ir 3) sąnaudas padengiančias vykdymo išlaidas.²⁷

2021 m. parengtame Europos Sąjungos vykdymo atlase (bendras Europos konstitucinės teisės centro ir Tarptautinės teismo pareigūnų sąjungos (UIHJ) projektas) ir pagal atlase valstybių pateiktą informaciją

²² J. Uitdehaag, Enforcement fees: clear, transparent and reasonable, UIHJ Publishing, p. 31.

²³ Valstybės kontrolės 2020-12-14 valstybinio audito ataskaita Nr. VAE-14, 69 p.

²⁴ E. Kūris (mokslinis redaktorius), Lietuvos teisinės institucijos: Vilniaus universiteto vadovėlis, Vilnius: Registrų centras, 2011, p. 687-688.

²⁵ Valstybės kontrolės 2020-12-14 valstybinio audito ataskaita Nr. VAE-14, 76 p.

²⁶ J. Uitdehaag, Enforcement fees: clear, transparent and reasonable, UIHJ Publishing, p. 31.

²⁷ *Ibid.*, p. 31-32.

parengtoje lyginamojoje analizėje pastebima, kad daugumoje ES valstybių narių vykdymo mokesčių struktūra yra panaši:

1. Mokestis už bylos administravimą (bylos užvedimo mokestis). Jį paprastai sumoka kreditorius prieš pradėdamas vykdyti veiklą, o vėliau padengia skolininkas.
2. Mokestis už vykdyto veiksmus. Daugelyje valstybių narių tokie mokesčiai yra apibrėžto dydžio. Paprastai juos sumoka kreditorius prieš pradėdamas vykdyti veiklą, o vėliau padengia skolininkas.
3. Mokestis už sėkmingą įvykdymą. Jis priklauso nuo to, ar vykdytas buvo veiksmingas. Dažnai šis mokestis nustatomas kaip apibrėžtas dydis tam tikrose ribose (rėžis) arba kaip procentinė įvykdytos vertės dalis. Rėžiai nustatomi atsižvelgiant į įvykdyto sprendimo vertę. Kuo didesnė vertė, tuo mažesnė procentinė dalis turi būti sumokama kaip mokestis. Vykdyto pareigūnas už mokestį gauna arba iš kreditoriaus, arba iš skolininko, sėkmingai pasibaigus vykdyto bylai.²⁸

Minėtame 2021 m. Europos Sąjungos vykdyto atlase ir pagal atlase valstybių pateiktą informaciją parengtoje lyginamojoje analizėje nėra atkreipiamas dėmesys į vykdyto išlaidų Lietuvoje struktūros ypatumus kaip į galimai probleminius ar kažkuriuo kitu aspektu išskirtinius.

Kartu pastebėtina, kad esamą teisinį reguliavimą gali būti tikslinga tobulinti taip, kad antstolio sąnaudų ir atlygio antstoliui kategorijos būtų aiškiai atskirtos, t. y. kad patiriamos išlaidos kontorai įrengti (t. y., klientų aptarnavimo sąlygoms) ir darbuotojams pasamdyti (t. y., darbuotojų kvalifikacijai) būtų laikomos sąnaudomis, kurios turi būti padengiamos ne iš atlygio antstoliui už sėkmingą išieškojimo įvykdymą, o iš kitų vykdomosios bylos išlaidų. Esamas teisinis reguliavimas yra ydingas tuo aspektu, kad vykdomosios bylos administravimo išlaidos (jų įkainis) padengia ne visas antstolio darbo išlaidas ir dalis jų turi būti dengiama iš atlygio antstoliui, t. y. už mokestį už sėkmingą įvykdymą (CPK 609 str. 2 d.: „Atlygis antstoliui nustatomas įvertinant poreikį sukurti tinkamas klientų aptarnavimo sąlygas ir įdarbinti reikalingos kvalifikacijos darbuotojus, atsižvelgiant į vykdyto išlaidų perskirstymą (kryžminį subsidijavimą) tarp skirtingų vykdyto proceso dalyvių.“), todėl kyla rizika antstoliui dirbti nuostolingai.

Minėtame 2021 m. Europos Sąjungos vykdyto atlase ir pagal atlase valstybių pateiktą informaciją parengtoje lyginamojoje analizėje pateikiama informacija apie vykdyto sistemą atskirose ES valstybėse narėse ir apibendrintai atskleidžiami sistemoms bendri bruožai ir atskirų sistemų ypatumai.

Lietuvos atvejis minimas iliustruojant **teigiamą** pavyzdį, kad, pažeidžiamų išieškotojų atveju valstybė suteikia pagalbos galimybes: Lietuvoje antstolis, atsižvelgdamas į išieškotojo (fizinio asmens) finansinę padėtį, gali jį visiškai ar iš dalies atleisti nuo vykdyto išlaidų mokėjimo arba tokį mokėjimą atidėti; taip pat yra numatyta nemokamos teisinės pagalbos vykdyto išlaidoms padengti galimybė bei juridinio asmens atleidimo nuo vykdyto išlaidų mokėjimų ar tokio mokėjimo atidėjimo galimybė.

Atskirų valstybių patirtis gali būti svarbi vertinant įvairius vykdyto išlaidų ir atlyginimo antstoliams reguliavimo aspektus.

Prancūzijos atvejis yra pavyzdys tokios situacijos, kai valstybė reglamentuojamų teisinių profesijų (notarų, antstolių) reformos klausimus sprendė sistemaiškai, siedama šias reformas su ekonomikos augimo, teisinių profesijų atstovų veiklos efektyvumo tikslais (antstolių įkainių reforma Prancūzijoje buvo atlikta 2015 m. priėmus Ekonomikos augimo, aktyvumo ir ekonominių galimybių lygybės įstatymą)²⁹, taip pat skirtingoms teisinėms profesijoms taikydama vienodais principais paremtus atlygio už paslaugas nustatymo principus. Taikytino tarifo dydžius apibrėžia Komercijos kodeksas, jie yra peržiūrėti kas dvejus metus. Už dokumentų įteikimą, taip pat vykdyto dokumentų ir protokolų parengimą nustatomi atskiri (už kiekvieną veiksmą) atlyginimo dydžiai. Jiems taikomas koeficientas (0,5-2) priklauso nuo išieškomos sumos. Prie šio dydžio pridedami tam tikri mokesčiai,

²⁸ Centre for European Constitutional Law. UIHJ, EU Enforcement Atlas, 2021. Prieiga per internetą: <https://www.enforcementatlas.eu/comparative-overview/>, 5.2.

²⁹ Loi n° 2015-990 du 6 août 2015 pour la croissance, l'activité et l'égalité des chances économiques.

taip pat gali būti pridėtos papildomos išlaidos. Išieškojęs skolą, antstolis gauna rezultato mokestį, kurį moka skolininkas ir kreditorius ir kurio dydis priklauso nuo išieškotos sumos.³⁰

Pastebėtina, kad teikdama išvadą dėl šio įstatymo projekto 2015 m.³¹ Prancūzijos konkurencijos institucija pareiškė nuomonę, kad antstolių atveju kainų susiejimas su sandorio verte (kad atlygis augtų augant vertei) padėtų siekti antstolių veiklos efektyvumo, nes, pavyzdžiui, skatintų parduoti turtą varžytynėse už kuo aukštesnę kainą.

Lenkijos atvejis yra pavyzdys situacijos, kai antstoliai, nors ir būdami savarankiškai dirbantys asmenys, turi viešųjų institucijų statusą. Nuo 2019 m. vykdymo mokestis nebelaikomas antstolio privačiomis pajamomis, bet yra laikomas viešosios teisės pobūdžio neapmokestinama įmoka į biudžetą. Antstoliai turi teisę gauti komisinį mokestį, apskaičiuojamą pagal konkretų mėnesį gautu mokesčiu už vykdymą. Naujaja sistema siekiama skatinti antstolius dirbti efektyviau. Nuo 2020 m. antstoliai nebemoka PVM, nes pagal naująjį statusą jie yra grynai viešosios institucijos.³²

1.3. Antstolio vykdymo išlaidų nustatymo kriterijų vertinimas

Antstolio vykdymo išlaidas, sudaro administravimo išlaidos, išlaidos tretiesiems asmenims už konkrečioje vykdomojoje byloje šių asmenų suteiktas paslaugas ir atlygis antstoliui. Pagal galiojančius teisės aktus, antstolio vykdymo išlaidų nustatymui taikomi šie kriterijai:

- 1) Vykdomosios bylos administravimo išlaidos turi atitikti antstolio ir jo darbuotojų patiriamas sąnaudas (materialines ir laiko) vykdymo veiksmams atlikti.
- 2) Atlygis antstoliui nustatomas įvertinant poreikį sukurti tinkamas klientų aptarnavimo sąlygas ir įdarbinti reikalingos kvalifikacijos darbuotojus, atsižvelgiant į vykdymo išlaidų perskirstymą (kryžminį subsidijavimą) tarp skirtingų vykdymo proceso dalyvių.
- 3) Vykdomosiose bylose dėl pinigų sumų išieškojimo vykdomosios bylos administravimo išlaidų ir atlygio antstoliui dydžiai nustatomi atsižvelgiant į išieškotiną sumą.

Kriterijų vertinimas.

Bendras visų kriterijų vertinimas: vadovaujantis atlikta galiojančių teisės aktų analize bei Valstybės kontrolės pateiktu vertinimu,³³ galima daryti išvadą, kad teisės aktuose įtvirtinti antstolio vykdymo išlaidų dydžių nustatymo kriterijai yra abstraktūs, bendro pobūdžio, įstatymuose nėra numatyta, kaip kriterijai turėtų būti taikomi. Atskirų kriterijų pagrįstumo ir tinkamumo vertinimas:

- 1) Vadovaujantis atlikta galiojančių teisės aktų analize ir antstolio veiklos skirtumais lyginant su kitomis ekonominėmis veiklomis, poreikis antstolio vykdymo išlaidas grįsti atsižvelgiant į antstolio funkcijų pobūdį yra pagrįstas ir tinkamas. Kadangi antstolio vykdymo išlaidų dydžiai reguliuojami valstybės, tikslinga reguliavime atsižvelgti į šalyje susidariusią ekonominę situaciją (pvz. vartotojų kainų lygį), todėl tikslinga taikyti ekonominius skaičiavimus. Rekomenduojama kriterijų palikti nekeičiant formuluotės.
- 2) Atsižvelgiant į tai, kad antstolio vykdymo išlaidų dydžiai ir veikla yra reguliuojami valstybės, vykdomosios bylos administravimo išlaidų dydžių nustatymas atsižvelgiant į antstolio ir jo darbuotojų patiriamas

³⁰ Prancūzijos ataskaita apie vykdymo sistemą ES vykdymo atlasui. Prieiga per internetą: <https://www.enforcementatlas.eu/enforcement-systems/>, IV.1.1.

³¹ Avis n° 15-A-02 du 9 janvier 2015 relatif aux questions de concurrence concernant certaines professions juridiques réglementées, § 579.

³² nCentre for European Constitutional Law. UIHJ, EU Enforcement Atlas, 2021, Prieiga per internetą: <https://www.enforcementatlas.eu/comparative-overview/>, 5.2.

³³ Valstybės kontrolės 2020-12-14 valstybinio audito ataskaita Nr. VAE-14, 68 p.

sąnaudas vykdymo veiksams atlikti yra pagrįstas. Kriterijuje įvardintos antstolio sąnaudos neapima visų pastoviųjų antstolio veiklos sąnaudų (pvz. patalpų įsigijimo, išlaikymo, nuomos), todėl siūloma papildyti kriterijų nurodant visas antstolio patiriamas fiksuotas ir kintamas sąnaudas, patiriamas vykdant bylą.

- 3) Kriterijuje nurodyti reikalavimai (tinkamos klientų aptarnavimo sąlygos ir reikalingos kvalifikacijos darbuotojai) nustatant atlygį antstoliui, persidengia su antrame kriterijuje įvardintomis antstolio ir jo darbuotojų patiriamomis sąnaudomis (patalpų įsigijimo, nuomos, darbuotojų darbo laiko sąnaudos). Todėl siūloma atlygio antstoliui dydį nustatyti vadovaujantis kriterijais taikomais panašią valstybės reguliuojamą ekonominę veiklą vykdančioms subjektams – notarams³⁴. Trečią kriterijų siūlomą papildyti reikalavimu atsižvelgti į antstolio sąnaudas, vykdomosios bylos tipą ir vertę, antstolio ekonominio nepriklausomumo užtikrinimą, antstolio profesinės veiklos ir civilinės atsakomybės riziką, kryžminį subsidijavimą. Papildomai pridėtus reikalavimus antstolio atlygiui, siūloma atskirti ir išdėstyti atskirais punktais (kriterijais). Siekiant, kad antstolio atlygis atsižvelgtų į antstolio patiriamų sąnaudų dydį (kurios sutampa su bylos vykdymo išlaidomis pagal antrą kriterijų), siūloma atlygo antstoliui lygį nustatyti kaip procentinį dydį nuo bylos vykdymo sąnaudų (maržą). Atsižvelgiant į tai, kad mažos išieškotinos sumos bylose vykdymo sąnaudos gali viršyti išieškotiną sumą, siūloma kryžminio subsidijavimo koeficientą taikyti ne tik atlygio antstoliui nustatymui, bet ir administravimo išlaidų dydžiui. Atsižvelgiant į tai, kad nepiniginės bylos neturi įvertinto bylos dydžio skaitine verte, tačiau turi bylos vykdymo trukmę darbo valandomis, šioms byloms siūloma skaičiuoti valandines vykdymo išlaidas.
- 4) Ketvirtasis kriterijus yra pagrįstas siekiu atsižvelgti į vykdomosios bylos tipą ir vertę (žr. trečio kriterijaus vertinimą).

Rekomenduojamos kriterijų formuluotės:

- 1) Vykdomosios bylos grindžiamos ekonominiais skaičiavimais, atsižvelgiant į veiklos atliekant antstolio funkcijas pobūdį.
- 2) Vykdomosios bylos administravimo išlaidos turi atitikti antstolio ir jo darbuotojų patiriamas fiksuotas ir kintamas sąnaudas vykdymo veiksams atlikti.
- 3) Atlygio antstoliui dydis nustatomas atsižvelgiant į procentinį dydį (maržą), kuri nustatoma remiantis:
  - antstolių patiriamų sąnaudų ir pajamų ekonominiais skaičiavimais;
  - antstolio ekonominio nepriklausomumo užtikrinimu;
  - antstolio profesinės veiklos ir civilinės atsakomybės rizika.
- 4) Vykdomosios bylos administravimo išlaidų ir atlygio antstoliui dydžiams taikomas kryžminis subsidijavimas.
- 5) Vykdomosiose bylose dėl pinigų sumų išieškojimo vykdomosios bylos administravimo išlaidų ir atlygio antstoliui dydžiai nustatomi atsižvelgiant į išieškotiną sumą.
- 6) Nepiniginėse vykdomosiose bylose, skaičiuojami valandiniai vykdomosios bylos administravimo išlaidų ir atlygio antstoliui dydžiai.

---

³⁴ Lietuvos Respublikos Notariato įstatymo 19 straipsnis.

2. LR teisės aktuose numatytų antstolio vykdymo išlaidų dydžių, antstolio veiklos sąnaudų, pajamų ir pelno analizė

Šiame ataskaitos skyriuje pateikiama galiojančių LR teisės aktų, reglamentuojančių antstolio vykdymo išlaidų dydžius, jų nustatymo kriterijus, taikymo sąlygas, apžvalga. Taip pat pateikiama 2017–2021 m. visų Lietuvos antstolių veiklos rezultatų, įskaitant išlaidų, pajamų ir pelno statistinė analizė.

Šiame skyriuje pateikiami rezultatai priskiriami antro tyrimo uždavinio „Išanalizuoti ir įvertinti teisės aktuose numatytus antstolių vykdymo išlaidų dydžių nustatymų būdus ir kriterijus“ ir trečio tyrimo uždavinio „Parengti antstolių vykdymo išlaidų dydžių apskaičiavimo metodikas“ rezultatams.

2.1. Antstolio vykdymo išlaidų dydžių apžvalga

LR teisės aktuose apibrėžtos antstolio funkcijos (privalomos veiklos) ir jų išlaidų apmokėjimo tvarka, dydžiai. Be teisės aktais numatytų funkcijų atlikimo, antstolis taip pat gali teikti papildomas paslaugas. Vykdydamas antstolio veiklą, antstolis patiria veiklos išlaidas, už kurias apmokama pagal teisės aktais patvirtintus dydžius. Antstolio veikla priskiriama savarankiškomis veikloms ir jai galioja įstatymai, reglamentuojantys savarankiškos (individualios) veiklos atlikimą. Antstolio veiklų, išlaidų ir pajamų apžvalga pateikiama 1 pav.eiksle.

1 pav. Antstolių teikiamos paslaugos, gaunamos pajamos ir patiriamos išlaidos

Antstolio veiklos	Privalomos veiklos (antstolio funkcijos)		Antstolio paslaugos
	1. Vykdomųjų dokumentų vykdymas 2. Faktinių aplinkybių konstatavimas 3. Dokumentų perdavimas ir kt.		
Antstolio veiklos pajamos	Piniginės bylos	Nepiniginės bylos	Paslaugos mokestis
	Vykdomųjų dokumentų padengimas: 1. Administravimo išlaidų padengimas 2. Atlygis antstoliui 3. Išlaidų tretiesiems asmenims padengimas		
Antstolio veiklos išlaidos	Nuolatinės išlaidos		
	Materialiojo turto įsigijimo, nuomos, eksploatavimo, remonto išlaidos, mokesčiai už duomenų bazes, telefoną, internetą, įmokos Lietuvos antstolių rūmams, civilinės atsakomybės draudimas, antstolio PSD, VSD įmokos, kitos išlaidos.		
Kita	Nenuolatinės išlaidos		
	• Antstolio kontoros darbuotojų atlyginimai ir susiję mokesčiai, energijos, transporto išlaidos.		
	• Išlaidos tretiesiems asmenims už konkrečioje vykdomojoje byloje šių asmenų suteiktas paslaugas.		

Šaltinis: STRATA.

Antstolio vykdymo išlaidų dydžiai nustatomi Sprendimų vykdymo instrukcijoje, o šiems dydžiams turi būti taikomi galiojantys vykdymo išlaidų nustatymo kriterijai (2 pav.).

2 pav. Antstolio vykdymo išlaidų dydžių nustatymas

	Pajamų tipas	Pajamų dydis (įkainis) ¹	Įkainio nustatymo kriterijai ^{2,3}
Piniginės bylos	Administravimo išlaidų padengimas	Fiksuotas mokestis (12–220 Eur.), priklausantis nuo išieškotos sumos dydžio + 50 proc. fiksuoto mokesčio kiekvieną kartą praėjus 6, 12, 24 mėn. nuo bylos užvedimo + indeksavimas naudojant Vartotojų kainų indeksą (VKI).	Nustatomas Teisingumo ministerijos ir turi atitikti antstolio ir jo darbuotojų patiriamas sąnaudas (materialines ir laiko) vykdymo veiksmams atlikti.
	Atlygis antstoliui	Fiksuotas arba procentinis mokestis (minimalus 8 Eur.), priklausantis nuo išieškotos sumos dydžio + indeksavimas naudojant Vartotojų kainų indeksą (VKI) (tik fiksuotiems įkainiams)	Nustatomas Teisingumo ministerijos įvertinant: • poreikį sukurti tinkamas klientų aptarnavimo sąlygas ir įdarbinti reikalingos kvalifikacijos darbuotojus (antstolio padėjėjus); • atsižvelgiant į vykdymo išlaidų perskirstymą (kryžminį subsidijavimą) tarp skirtingų vykdymo proceso dalyvių².
Nepiniginės bylos	Administravimo išlaidų padengimas	Fiksuotas mokestis (12–80 Eur.), priklausantis nuo vykdomojo dokumento kategorijos + indeksavimas naudojant Vartotojų kainų indeksą (VKI).	Sutampa su piniginių bylų įkainių nustatymo kriterijais.
	Atlygis antstoliui	Fiksuotas (12–80 Eur.), fiksuotas valandinis (24 Eur./val.) arba procentinis mokestis (10 proc. išieškotos sumos) priklausantis nuo vykdomojo dokumento kategorijos + indeksavimas naudojant Vartotojų kainų indeksą (VKI) (tik fiksuotiems įkainiams).	Sutampa su piniginių bylų įkainių nustatymo kriterijais.
Kita	Išlaidos tretiesiems asmenims	Padengiamos visos faktinės išlaidos tretiesiems asmenims už konkrečioje vykdomojoje byloje šių asmenų suteiktas paslaugas	Atlyginamos (išieškamos) atsižvelgiant į faktines išlaidas, susijusias su šių veiksmų atlikimu.

¹ Sprendimų vykdymo instrukcija, 109, 120, 130 punktai.

² Lietuvos Respublikos civilinio proceso kodekso patvirtinimo, įsigaliojimo ir įgyvendinimo įstatymas, 609 straipsnis.

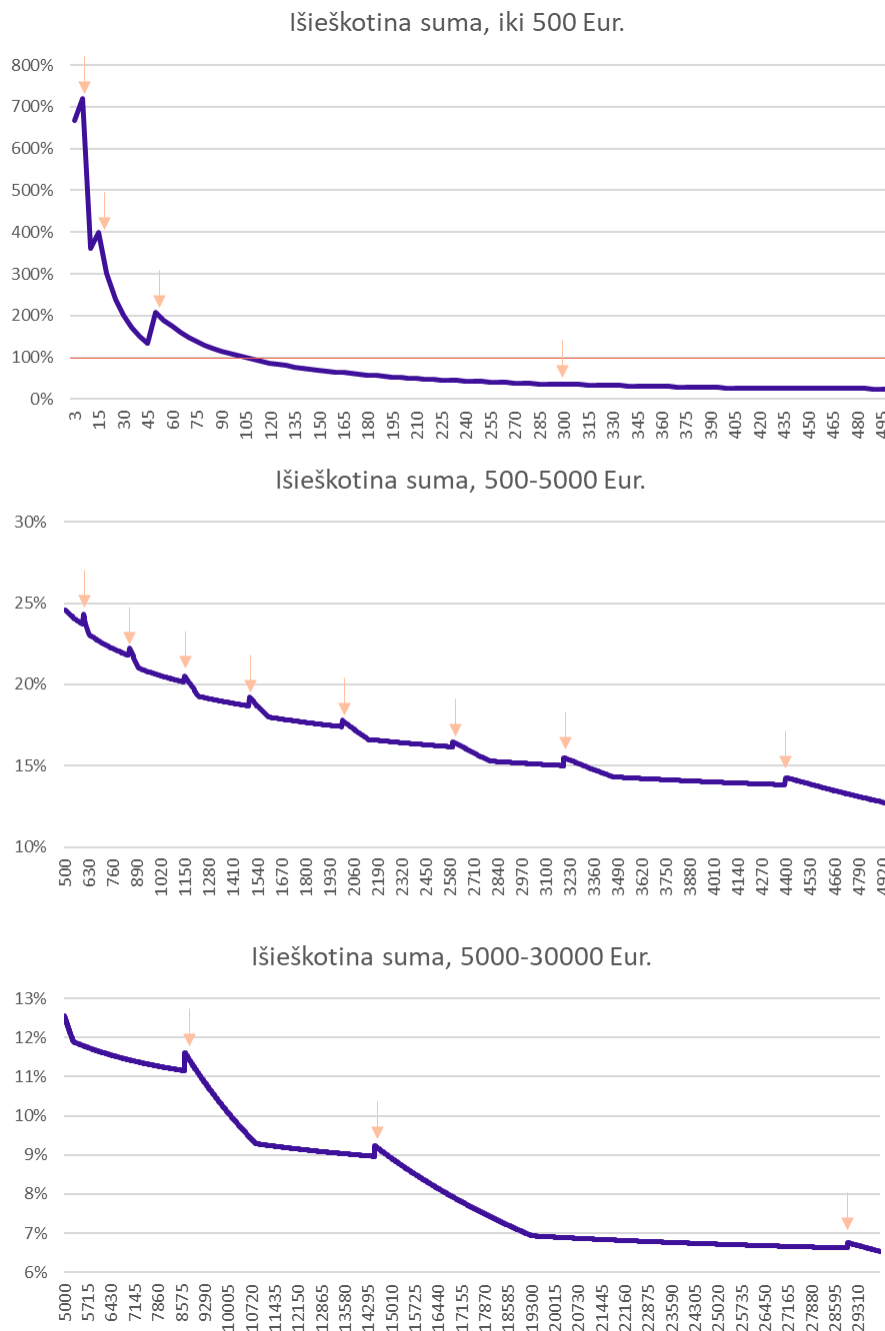
³ Lietuvos Respublikos antstolių įstatymas, 3, 4, 5 straipsniai.

Šaltinis: STRATA.

Vertinant tik piniginių bylų vykdymo išlaidų dydžius, šie dydžiai priklauso nuo bylos išieškotos sumos dydžio, t. y. didėjant išieškotinai sumai administravimo išlaidų dydis ir atlygis antstoliui didėja. Didesnės sumos byloms išieškojimas dažniausiai užtrunka ilgesnį laiką ir antstolis privalo atlikti daugiau procesų, todėl didesnės sumos bylai skiriama daugiau antstolio darbo laiko, todėl ir padengiamos bylos administravimo išlaidos yra įprastai didesnės. Kitas įtaką turintis veiksnys – kryžminis subsidijavimas, kuris skirtas nustatant vykdymo išlaidų dydžius skirtingos išieškotos sumos byloms atsižvelgti į finansinę naštą krentančią skolininkui, jam apmokant antstolio vykdymo išlaidas.

Administravimo išlaidos ir atlygis antstoliui priklauso nuo išieškotos sumos dydžio (3 pav.).

3 pav. Administravimo ir atlygio antstoliui dalis nuo išieškotinos sumos dydžio, proc.

Šaltinis: Sprendimų vykdymo instrukcija.

Išlaidų dydžių sistema nėra tolygi didėjant išieškotinai sumai, nes ypatingai didele santykinė dalimi apmokestina skolininkus, kurie skolingi mažas sumas, t. y. mažiausias sumas skolingi skolininkai turi sumokėti antstoliui kartais pačia skolą viršijančius vykdymo išlaidų dydžius. Skolininkai iš kurių ieškoma iki 100 Eur suma, sumoka už antstolio paslaugas (administravimo išlaidos + antstolio atlygis) didesnę sumą nei išieškoma suma. Procentinė dalis mokama antstoliui mažėja didėjant išieškotinai sumai, tačiau didėjimas – netolygus. Kadangi sistema „laiptuota“, todėl pasikeitus išieškotinos sumos rėžiui, procentinė dalis nuo išieškotinos sumos mokama antstoliui – padidėja. Tokie išlaidų dydžių šuoliai atsiranda dėlto, kad dydžiai yra fiksuoti arba kintami su minimalia fiksuota įkainio reikšme, todėl pasikeitus išieškotinos sumos dydžiui ir pritaikius didesnio sumų rėžio išlaidų dydį, vykdymo išlaidų įkainiai gali reikšmingai padidėti. Pvz.1 kai ieškotina suma 8 690 Eur antstoliui sumokama 969 Eur, o kai ieškotina suma 8 700 Eur antstoliui sumokama 1 010 Eur (antstolio vykdomų išlaidų pokytis +41 Eur). Pvz. 2 kai ieškotina suma 40 Eur antstoliui sumokama 60 Eur, o kai ieškotina suma 50 Eur antstoliui sumokama 104 Eur (antstolio vykdomo išlaidų pokytis +44 Eur).

Tokių reikšmingų vykdymo išlaidų šuolių pasikeitus išieškotinos sumos režiu galima išvengti įgyvendinus šiuos pakeitimus:

- 1) Bylose iki 300 Eur, sumažinus atlygio antstoliui augimą keičiantis išieškotinos sumos režiu (atlygis antstoliui padvigubėja pasikeitus išieškotinos sumos režiu) arba įvedus daugiau išieškotinos sumos režiu, t. y. smulkesnį išieškotinių sumų iki 300 Eur skaidymą.
- 2) Bylose nuo 300 Eur, sumažinus fiksuotą minimalią atlygio antstoliui ribą. Pvz. bylose nuo 300 iki 600 Eur, administravimo išlaidos padidėja 4 Eur lyginant su žemesniu režiu, o minimali atlygio antstoliui riba lieka lygi žemesniam režiu – 80 Eur Tokiu būdu, pasikeitus režiu, vykdymo išlaidos padidėja nuo 104 Eur iki 108 Eur Tokio momentinio **padidėjimo būtų išvengta nustačius minimalią antstolio atlygio ribą lygią 76 Eur, o atlygio antstoliui dydis pradėtų didėti tolygiai didėjant išieškotinai sumai** (dėl taikomo procentinio atlygio antstoliui skaičiavimo).

Antstolio vykdymo išlaidų dydžiai taip pat keičiasi (lyginant su išieškotina suma) pritaikius galiojančias vykdymo išlaidų dydžių taikymo sąlygas ir išlygas:

- Administravimo išlaidų didinimas jei byla neužbaigiama per 6, 12 ar 24 mėn. Didinimui taikomos išlygos mažiausių sumų (iki 3 Eur, ir 3-15 Eur) byloms.
- Indeksavimas pagal vartotojų kainų indeksą (jam viršijus 110, skaičiuojant nuo 2015 m. sausio 1 d. lygio), kuris taikomas fiksuotiems vykdymo išlaidų dydžiams, išskyrus nustatytą minimalų atlygį (byloms nuo 300 iki 600 Eur indeksuojamas ir minimalus 80 Eur atlygis).

Į šias galiojančių vykdymo išlaidų dydžių pasiskirstymo savybes ir jų įtaką skolininkui bei antstoliui svarbu atsižvelgti konstruojant vykdymo išlaidų dydžių nustatymo metodiką.

2.2. Antstolio veiklos išlaidų analizė

Apibendrintai, antstolio patiriamos veiklos išlaidos vykdant funkcijas (vykdomuosius dokumentus) priklauso nuo šių veiksmų:

1. Vykdomojo dokumento (bylos) vykdymo darbo laiko išlaidos (antstolio ir kontoros darbuotojų atlyginimai).
2. Kitos fiksuotos (patalpų nuoma / įsigijimas, mokesčiai už duomenų bazes, telefoną, internetą, įmokos Lietuvos antstolių rūmams, civilinės atsakomybės draudimui, antstolio PSD, VSD įmokos) ir kintamos (energijos, transporto) išlaidos.

Vidutiniškai daugiau kaip pusę antstolio kontoros išlaidų (be patalpų įsigijimo) sudaro išlaidos tos kontoros darbuotojų atlyginimams (pats antstolis negauna atlyginimo, nes dirba pagal individualią veiklą) (2 lentelė). Patalpų įsigijimo išlaidos buvo neįtrauktos siekiant tiksliau parodyti antstolių išlaidų pasiskirstymą (tik maža dalis antstolių 2021 m. įsigijo patalpas ir patyrė reikšmingas išlaidas).

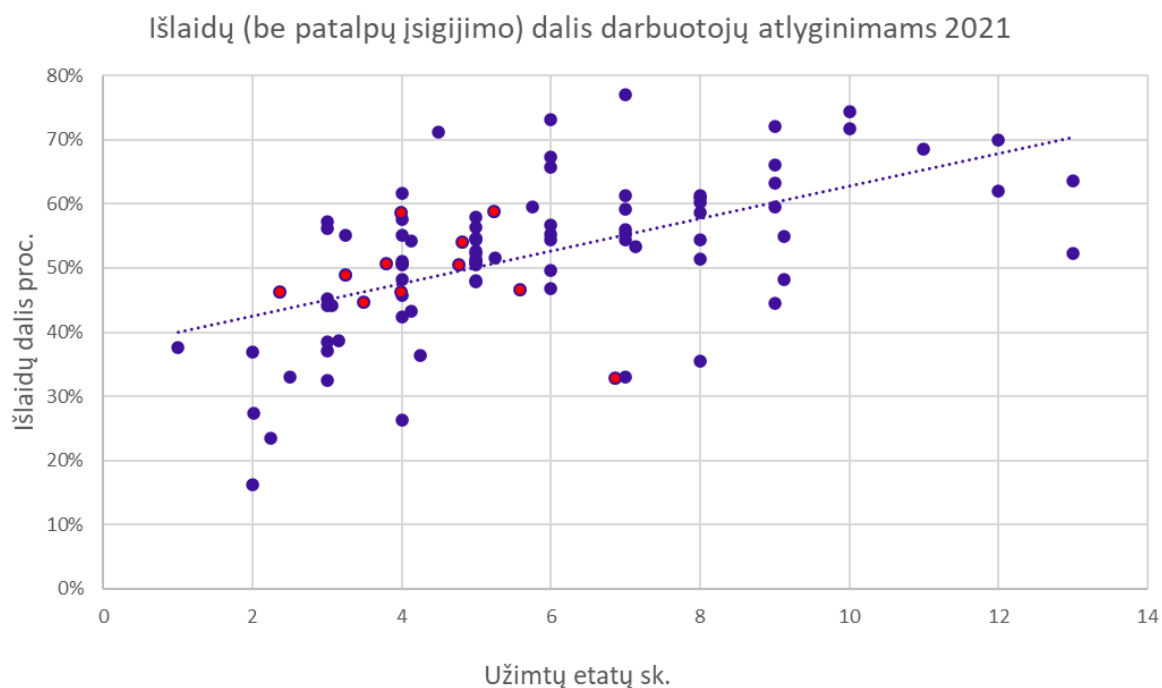
2 lentelė. Antstolio veiklos išlaidų dalis darbuotojų atlyginimams, vidutinė, minimali ir maksimali reikšmės, proc., 2021 m.

	vidurkis	min	max
Išlaidų (be patalpų įsigijimo) dalis kontoros darbuotojų atlyginimams 2021 m.	52 %	16 %	77 %

Šaltinis: Antstolių pajamų ir išlaidų metinės ataskaitos.

Darbuotojų atlyginimams skiriama išlaidų dalis stipriai skiriasi skirtingose antstolių kontorose ir dalinai priklauso nuo darbuotojų užimtų etatų skaičiaus, t. y. kuo daugiau užimtų etatų, tuo didesnė išlaidų dalis tenka darbuotojų atlyginimams (4 pav.).

4 pav. Išlaidų (be patalpų įsigijimo) dalis antstolio darbuotojų* atlyginimams, proc., 2021 m.

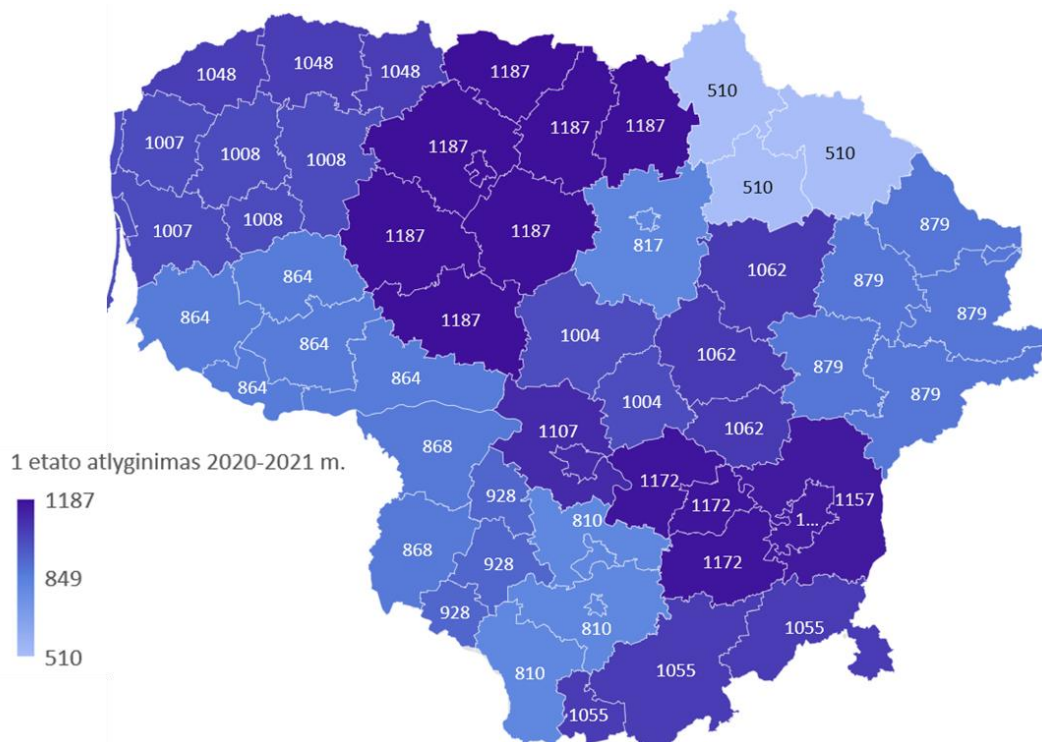
*Kontoroje dirbant daugiau nei 1 antstoliui, skaičiuojamas vidutinis darbuotojų skaičius tenkantis antstoliui. Raudonai pažymėti skaičiai rodo antstolių kontorų, turinčių daugiau nei vieną antstolį, duomenis.

Šaltinis: Antstolių pajamų ir išlaidų metinės ataskaitos.

Aukščiau pateiktame grafike, daugiausiai darbuotojų (užimtų etatų) turinčios kontoros – tai kontoros, kuriose dirba daugiau nei vienas antstolis (didžiausioje kontoroje dirbo 5 antstoliai, kitose – nedaugiau 2). Palyginamumo prasme, kontorų išlaidų duomenis galima būti dalinti iš jose dirbančių antstolio skaičiaus ir gauti vidutines 1 antstolio išlaidas, tačiau grafike norima parodyti įtaką, kurią turi antstolio kontoros išlaikymo išlaidų dalinamasis tarp 2 ar daugiau antstolių: dirbant keliems antstoliams vienoje kontoroje, sudaromos prielaidos efektyviau naudotis patalpų nuomos, priežiūros (pvz., valymo, remonto), biuro administratoriaus paslaugomis, tačiau didžiausių kontorų duomenys šios prielaidos nepagrindžia.

Kitas veiksnys darantis įtaką darbuotojų atlyginimų išlaidoms – vidutinis antstolio kontoros darbuotojo atlyginimas, kuris gali priklausyti nuo darbuotojų pasiūlos ir vidutinių atlyginimų atskiruose regionuose (5 pav.).

5 pav. Vidutinis antstolio kontoros darbuotojo, 1 pilno etato atlyginimas (su mokesčiais), Eur per mėn., 2020-2021 m.,

Šaltinis: Antstolių pajamų ir išlaidų metinės ataskaitos.

Nors būtų galima tikėtis, kad didžiausi atlyginimai antstolio kontorų darbuotojams būtų mokami didžiausių miestų (Vilniuje, Kaune) regionuose, kuriuose buvo fiksuoti didžiausi vidutiniai visų darbuotojų atlyginimai, tačiau 2021–2022 m. didžiausi vidutiniai pilno 1 etato atlyginimai buvo mokami Šiaulių regiono (Šiaulių apylinkės teismo Šiaulių, Radviliškio, Joniškio, Pakruojo, Kelmės ir Raseinių rūmų ir Panevėžio apylinkės teismo Pasvalio rūmų veiklos teritorija) antstolio kontorose. Tiesa, Vilniaus ir Kauno regionuose taip pat fiksuoti aukšti vidutiniai antstolio kontorų darbuotojų atlyginimai. Vidutiniai antstolio kontorų darbuotojų atlyginimai skirtinguose regionuose gali skirtis daugiau nei 2 kartus.

Analizuojant darbuotojų išlaidas detalčiau, prasminga įvertinti, kiek vidutiniškai darbo laiko ir išlaidų skiriama bylos vykdymui. Šioje analizėje naudojami teoriniai bylos vykdymo trukmės dydžiai, apskaičiuoti matuojant bylų vykdymo metu atliekamus procesus, jų trukmę ir pasireiškimo tikimybę skirtingo dydžio bylose (duomenų šaltinis: Antstolių rūmų tyrimas). Antstolių rūmų tyrimas buvo atliktas nepriklausomų konsultantų, kurie analizavo 13 antstolių kontorų 2017–2019 m. bylų vykdymo duomenis, bylose atliktų veiksmų dažnumą, gyvai matavo bylose atliekamų veiksmų trukmę minutėmis. Tyrimo rezultatų patikimumą užtikrina nepriklausomi konsultantai, atlikę tyrimą. Antstolių rūmų tyrimo metu nustatyta vidutinė bylos vykdymo trukmė, šioje ataskaitoje bus vadinama teorine bylos trukme, nes reikšmė apskaičiuota naudojant dalies antstolių duomenis ir skaičiavime jungiami skirtingo tipo duomenys: praktiniai veiksmų atlikimo kiekiai su teorinėmis veiksmų atlikimo trukmėmis (išmatuotomis laikmačiu stebint veiksmo atlikimą) (3 lentelė). Išskiriami šie alternatyvūs būdai vidutinei bylos vykdymo trukmei nustatyti:

- Visų antstolių elektroninė apklausa (klausimai apima skirtingo dydžio ir tipo bylų vidutinę vykdymo trukmę). Trūkumai: antstolių pateikiamų duomenų tikslumas, nes antstoliai privalomai neveda bylų vykdymo trukmės apskaitos.
- Detalių kiekvienos vykdytos bylos duomenų statistinis modeliavimas, siekiant nustatyti praktines vykdytoms byloms skirto laiko reikšmes. Trūkumai: sudėtingas laikui imlus procesas dėl didelio duomenų kiekio (1,5 mln. bylų), nėra galimybės iš anksto įvertinti rezultatų tikslumo, nepakankamas renkamų duomenų tikslumas (pvz., ne visose bylose yra žinoma išieškota suma).

- Įvedamas bylos vykdymo trukmės deklaravimas užbaigiant bylą antstolių informacinėje sistemoje (AIS).
Trūkumai: papildoma administracinė našta, reikalingas ilgas duomenų rinkimo periodas, nes duomenys įvedami tik užbaigus bylą.

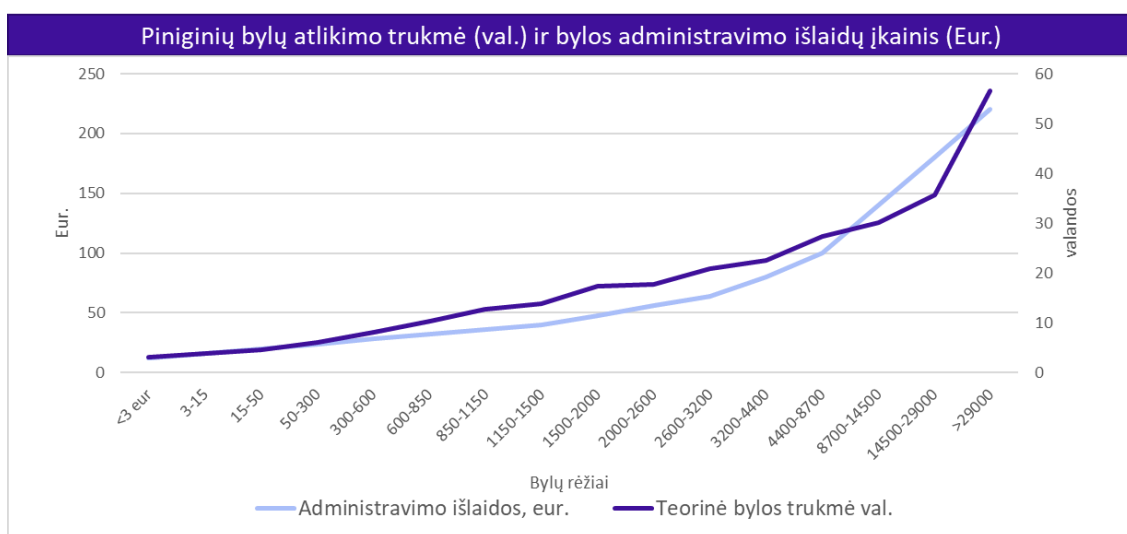
Atsižvelgiant į alternatyvius bylos vykdymo trukmės nustatymo būdus, bylos vykdymo trukmės nustatymas vadovaujantis Antstolių rūmų tyrimu ataskaitos rengimo metu laikomas optimaliu. Ateityje bylos vykdymo trukmės skaičiavimai turėtų būti peržiūrimi, įvertinant veiksmų trukmės ir dažnio pasikeitimus, alternatyvių bylos vykdymo trukmės nustatymo būdų taikymo galimybes.

3 lentelė. Teorinė bylos vykdymo trukmė (2019 m. skaičiavimai), val.

Išieškotinos sumos rėžiai	Teorinė bylos trukmė, val.
Nepiniginės	2,3
Iki 2,99 Eur	3,0
Nuo 3 iki 14,99 Eur	3,8
Nuo 15 iki 49,99 Eur	4,5
Nuo 50 iki 299,99 Eur	6,1
Nuo 300 iki 599,99 Eur	8,1
Nuo 600 iki 849,99 Eur	10,3
Nuo 850 iki 1149,99 Eur	12,8
Nuo 1150 iki 1499,99 Eur	13,9
Nuo 1500 iki 1999,99 Eur	17,4
Nuo 2000 iki 2599,99 Eur	17,7
Nuo 2600 iki 3199,9 Eur	20,8
Nuo 3200 iki 4399,99 Eur	22,6
Nuo 4400 iki 8699,99 Eur	27,3
Nuo 8700 iki 14499,99 Eur	30,1
Nuo 14500 iki 28999,99 Eur	35,6
Nuo 29000 Eur	56,6

Šaltinis: Antstolių rūmų atliktas tyrimas

6 pav. Administravimo išlaidų dydis eurais ir bylos teorinės trukmės valandomis pokytis keičiantis bylos išieškotinos sumos dydžiui (2019-2022 m. skaičiavimai)

Šaltinis: Sprendimų vykdymo instrukcija, Antstolių rūmų atliktas tyrimas, Oficialiosios statistikos portalas, Antstolių pajamų ir išlaidų metinės ataskaitos.

6 pav. matyti, kad ties 29 000 Eur riba įvyksta bylos vykdymo teorinės trukmės staigus augimas, didesnis nei auga administravimo išlaidų dydis. To priežastis, byloms nuo 29 000 Eur taikomas 40 Eur didesnis (220 Eur)

administravimo išlaidų dydis nei byloms 14 500-29 000 Eur (180 Eur), t. y. dydžio padidėjimas sudaro 22 proc., o vidutinės bylos trukmės padidėjimas sudaro net 59 proc. (nuo 35,6 val. iki 56,6 val.).

Daugumą visų antstolių atliekamų veiklų sudaro – piniginių bylų vykdymas (90 proc. nuo visų bylų ir tik maža dalis pajamų gaunama vykdant kitas paslaugas – apie 2,3 proc.). Atsižvelgiant į 2021 m. vykdytų bylų pasiskirstymą pagal bylų tipą (piniginės / nepiniginės) ir išieškotinos sumos režius, teorinis vienos bylos vykdymo laikas yra 8,4 val. (4 lentelė).³⁵

4 lentelė. Antstolio bylų vykdymo trukmės, val., palyginimas 2021 m.

	Teorinė vidutinė reikšmė	Praktinės 2021 m. užbaigtų bylų reikšmės			Praktinės 2021 m. pilnai įvykdytų bylų reikšmės		
		vidutinis	min	max	vidutinis	min	max
Vidutinė 1 bylos trukmė, val.	8,4	6,8	2,8	11,6	10,2	5,0	16,3

Šaltinis: Antstolių rūmų tyrimas, Antstolių informacinė sistema (toliau – AIS), Antstolių pajamų ir išlaidų metinės ataskaitos.

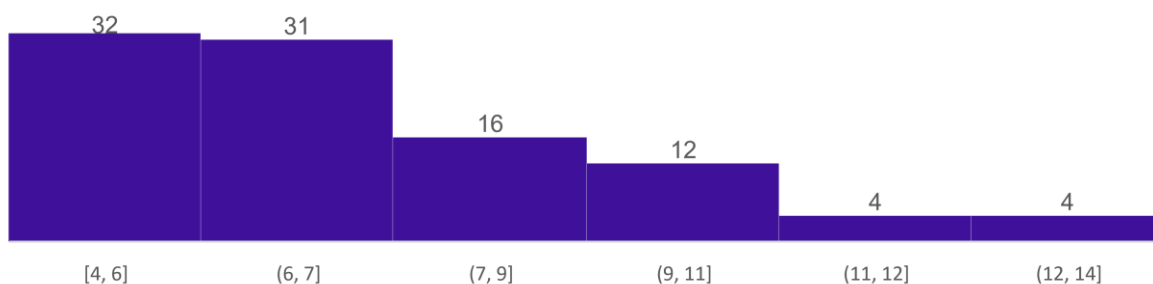
Tiksliai nustatyti vidutinį 1 antstolio įvykdytai bylai skirtą laiką iš antstolių pateikiamų duomenų nėra įmanoma, nes antstolio ir jo kontoros darbuotojų darbo laikas nėra priskiriamas konkrečioms byloms, o analizės metu tas nėra įmanoma dėl skirtingų laikotarpių. Antstolis pajamų ir išlaidų metinėse ataskaitose pateikia kalendorinių metų paskutinę darbo dieną antstolio kontoroje dirbusių darbuotojų skaičių ir darbuotojų užimtų etatų skaičių, tuo tarpu bylos turi skirtingą vykdymo pradžią ir pabaigą, gali būti vykdomos ilgiau nei 1 metus. Tokiu būdu imant 1 kalendorinių metų analizės laikotarpį, nėra galimybės tiksliai nustatyti kiek tais metais antstolio kontoroje darbuotojai dirbo valandų (žinomas tik paskutinės metų dienos etatų skaičius), kiek darbo laiko buvo skiriama konkrečioms vykdytoms byloms (vykdytų bylų pradžia ir pabaiga nesutaps su kalendorinių metų pradžia ir pabaiga). Todėl per kalendorinius metus skaičiuojamos bylų vykdymo ir jų trukmės statistikos yra paslinktos (angl. *biased*) ir tokios statistinės reikšmės gali būti naudojamos tik labai apibendrintam ir apytiksliam palyginimui.

Teorinė vidutinė 1 bylos vykdymo trukmė (8,4 val.) yra didesnė nei praktinė antstolio ir jo darbuotojų skirto laiko reikšmė tenkanti vienai užbaigta bylai 2021 m. ir mažesnė nei reikšmė tenkanti vienai pilnai įvykdytai bylai. Tokia teorinė reikšmė tikėtina turėtų atitikti realią bylai skiriamo laiko trukmę, kadangi dalis užbaigtų bylų yra pilnai neįvykdomos, tačiau joms skiriamas antstolio kontoros darbuotojų laikas. Taip pat praktinės bylos trukmės reikšmės gali skirtis nuo teorinės ir dėl nepašalintos antstolio kontoros teiktų kitų paslaugų trukmės.

Panašiu principu galima apskaičiuoti ir vidutinį vieno antstolio ar kontoros darbuotojo teorinį darbo laiką per dieną tenkantį visiškai įvykdytoms byloms (kontoros pilnai įvykdytų bylų skaičių dauginant iš vidutinės teorinės trukmės 8,4 val. ir valandų sumą dalinant iš antstolio ir kontoros darbuotojų darbo dienų skaičiaus per metus) (7 pav.). Nors skaičiuojama kitu pjūviu, tačiau gaunami tie patys rezultatai: antstolių kontorų duomenys stipriai svyruoja, o vidurkis (7 val.) yra mažesnis nei įprasta dienos norma (8 val.). Skaičiuojant darbo laiką tenkantį visoms užbaigtoms byloms, darbo valandų skaičiaus per dieną vidurkis viršija 8 val. (8 pav.).

³⁵ Vidutinė bylos trukmė gauta pagal formulę $Vid = \sum t_i \times p_i$, kur t – bylos trukmė, p – bylų dalis tarp visų vykdytų bylų, i – bylos tipas ir išieškotinos sumos intervalas.

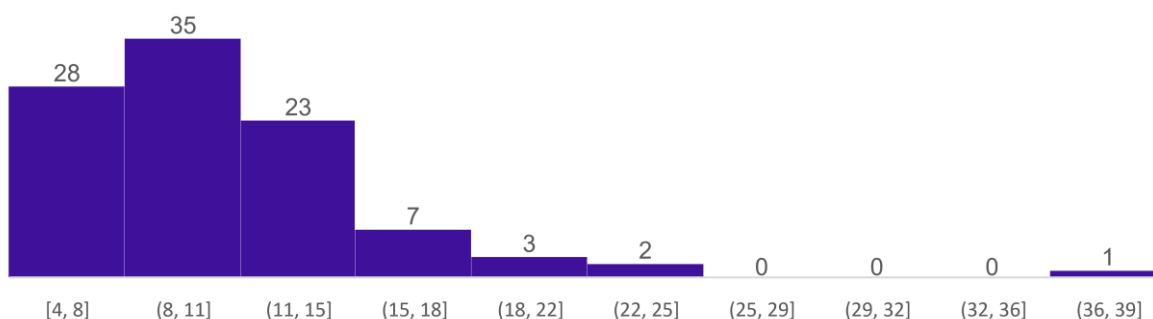
7 pav. Vidutinis vieno antstolio ar kontoros darbuotojo teorinis darbo laikas, val., per dieną tenkantis visiškai įvykdytom* byloms. Antstolių skaičiaus pasiskirstymas pagal darbo laiko, val., per dieną intervalus, 2021 m.

* Visiškai įvykdytomis bylomis laikomos bylos, kuriose buvo išieškota visa išieškotina suma.

Šaltinis: Antstolių rūmų tyrimas, AIS, Antstolių pajamų ir išlaidų metinės ataskaitos.

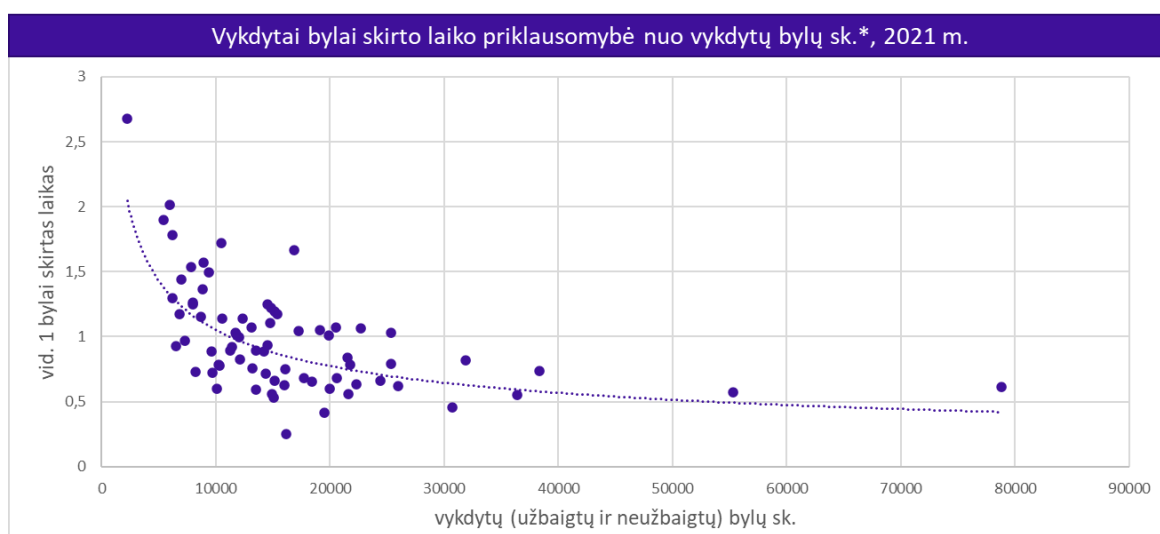
8 pav. Vidutinis vieno antstolio ar kontoros darbuotojo teorinis darbo laikas per dieną tenkantis užbaigtoms byloms. Antstolių skaičiaus pasiskirstymas pagal darbo laiko, val., per dieną intervalus, 2021 m.

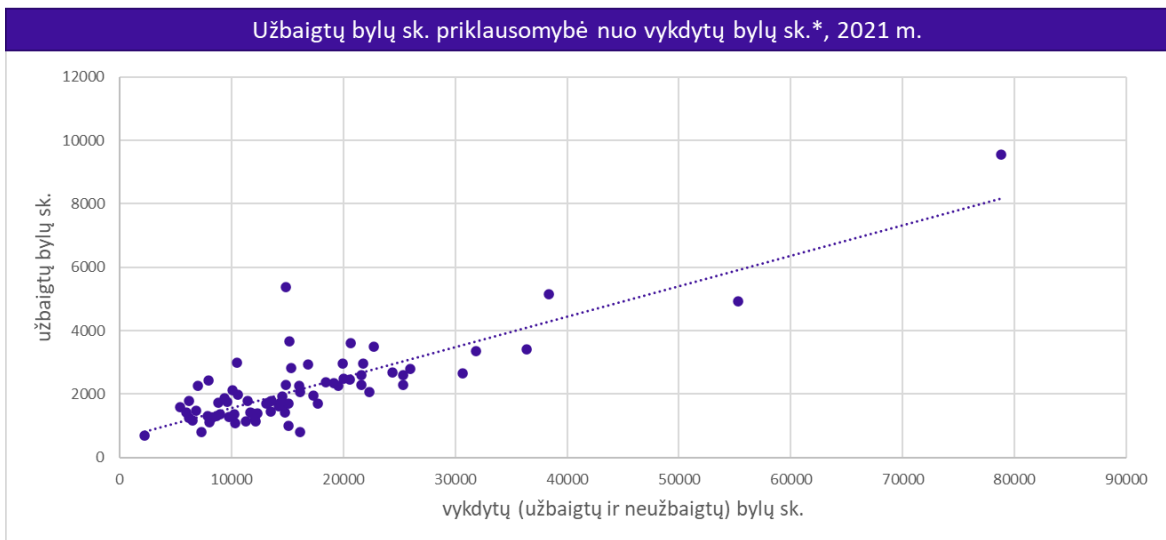
Šaltinis: Antstolių rūmų tyrimas, AIS, Antstolių pajamų ir išlaidų metinės ataskaitos.

Praktinės bylų vykdymo trukmės tarp atskirų antstolių gali reikšmingai skirtis, t. y. praktinė bylos trukmė gali skirtis daugiau nei 3 kartus. Tokia bylų vykdymo trukmės skirtumai gali atsirasti dėl įvairių priežasčių, kurios analizuojamos toliau.

9 pav. Antstolio vykdytų bylų skaičiaus, vnt., ir 1 bylai skirto laiko, val., palyginimas, 2021 m.

* Atmetant antstolius gavusius daugiau kaip 3 proc. pajamų iš papildomų paslaugų. Ši riba atitinka 3-io kvartilio reikšmę ir leidžia analizuoti didžiąją dalį antstolių, neįtraukiant gavusių statistiškai reikšmingą dalį pajamų iš paslaugų.

Šaltinis: AIS, Antstolių pajamų ir išlaidų metinės ataskaitos.

Remiantis aukščiau pateiktais duomenimis, vykdant daugiau bylų, vidutinis 1 bylai skirtas laikas mažėja (tokia yra bendra tendencija, kuriai būdingos išskirtys, t. y. vidutinė bylos trukmė gali būti maža ir vykdant mažai bylų) (9 pav.). Priklausomybė nėra tiesinė, t. y. pasiekama tokia riba, kai bylų skaičiaus didinimas nebemažina laiko skiriamo byloms. Vidutiniškai 1 užbaigta bylai tenka 6,5 neužbaigtos bylos.

Taip pat, kuo daugiau skolininkas turi bylų, tuo trumpesnis vidutinis tokioms byloms antstolio kontoros skiriamas laikas. Atskiri skolininkai gali turėti ypatingai didelius kiekius bylų (po 100 ir daugiau, kurių daugumą sudaro administracinės baudos). Skolininkų, kurie 2021 m. turėjo 100 ir daugiau bylų buvo 510, o bendras jų turimų bylų skaičius siekė net 87 tūkst. Dažnai tokie skolininkai – piktybiniai ar asocialūs asmenys iš kurių skolos neišieškamos ir skolos administravimo išlaidos nebūna padengiamos. Taigi didelis vykdomų bylų kiekis nebūtinai užtikrina dideles antstolio pajamas ir administravimo išlaidų padengimą. Svarbu pabrėžti, kad AIS skirstydama pinigines bylas antstoliams, priskiria bylas tam antstoliui, kuris jau vykdo kitas to paties skolininko bylas. Tokiu būdu antstolis gali gauti daugiau bylų nei kitas tos pačios teritorijos antstolis, tačiau jeigu skolininkas turi daugiau kaip 10 bylų, užvestų po 2021-01-01, skirstyme skaičiuojama, kad jis turi tik 10 bylų ir taip padalinama nemokių skolininkų rizika tarp antstolių.

Analizuojant kitas išlaidas be patalpų įsigijimo ir atlyginimų darbuotojams, matoma išlaidų per 1 vykdytą bylą mažėjimo tendencija didėjant vykdomų bylų skaičiui. Tai susiję su tuo, kad analizuojamos išlaidos susideda iš fiksuotų išlaidų (pvz.: patalpų nuoma, eksploatacija, duomenų bazių naudojimosi ir kiti antstolio mokesčiai), kurios mažėja didėjant darbo apimtims bei kintamų išlaidų (priklausančių nuo darbuotojų skaičiaus, pvz., ryšiai, komunaliniai mokesčiai, elektra), kurios išlieka didėjant darbų apimtims. Dėl skirtingo tipo išlaidų ir skirtingo jų kitimo didėjant vykdomų bylų skaičiui, tendencija yra ne tiesinė, t. y. kad ir kiek vykdomų bylų skaičius didėtų, yra pasiekama riba kai išlaidos per 1 bylą nebemažėja (dėl išliekančių kintamųjų išlaidų).

Apibendrinant, didžiausią dalį antstolio veiklos išlaidų sudaro išlaidos darbuotojų atlyginimams. Santykinės išlaidos vienai bylai mažėja vykdant daugiau bylų (dėl didesnio darbo efektyvumo ir mažėjančios fiksuotų išlaidų dalies tenkančios vykdytai bylai).

2.3. Antstolio veiklos pajamų analizė

Apibendrintai, antstolio gaunamos veiklos pajamos vykdant funkcijas (vykdomuosius dokumentus) priklauso nuo šių veiksnių:

1. Vykdomų bylų kiekis.
2. Visiškai įvykdytų / neįvykdytų bylų dalis (ir VMI bylų dalis neįvykdytose bylose).
3. Išieškotos sumos (piniginėse bylose).
4. Piniginių bylų pasiskirstymas pagal išieškotiną sumą (įvykdytos didesnės išieškotinos sumos bylos atneša didesnį atlygį antstoliui).

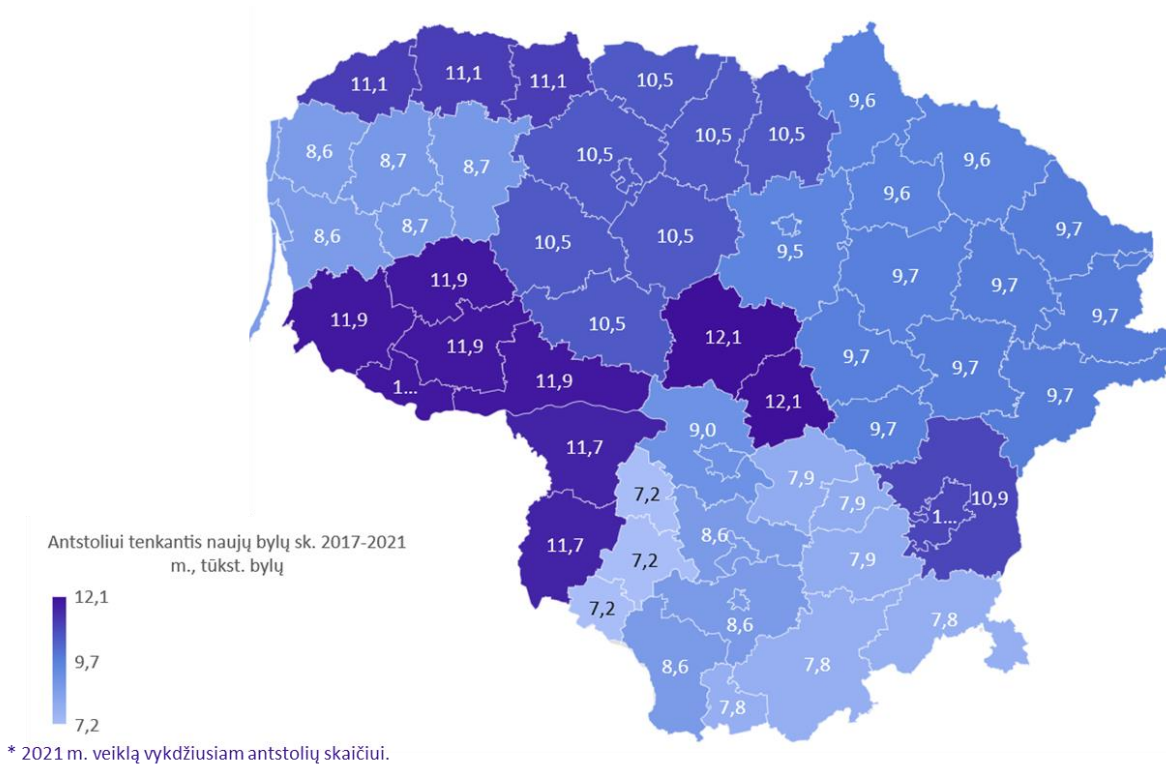
Antstolio ne tik išlaidos, bet ir pajamos reikšmingai priklauso nuo vykdytų bylų kiekio. Kaip ir išlaidų analizės atveju, dalis vykdytų bylų yra neaktyvios, t. y. neturinčios išieškojimų, taigi nepadengiančios darbo išlaidų ir neduodančios atlygio antstoliui. Taip pat, analizuojant antstolių bylų skaičių, reikia atkreipti dėmesį į antstolio veiklos teritoriją. Bylų paskirstymas tarp antstolių, veiklą vykdančių toje pačioje teritorijoje, iki 2021 m. buvo priklausomas nuo išieškotojo pasirinkimo, tačiau nuo 2021 m. (bent jau piniginių) bylų priskyrimas – proporcingas. Todėl vykdomų bylų skaičiai tarp antstolių toje pačioje teritorijoje gali skirtis reikšmingai ir būti nulemti individualių praeities veiksnių, tačiau vidutiniai bylų skaičiai tarp skirtingų teritorijų priklauso nuo teritorijų charakteristikų: antstolių sk. teritorijoje ir bylų sk. teritorijoje. Vidutinis antstolio vykdytų bylų skaičius tarp atskirų teritorijų gali skirtis 2 ir daugiau kartų. Kadangi dalis vykdytų bylų gali būti neaktyvios, o skirtingi antstoliai tokias bylas priklausomai nuo asmeninio pasirinkimo gali užbaigti pilnai neįvykdžius arba palikti prie vykdomų, todėl šis veiksnys taip pat gali lemti vykdytų bylų skaičiaus skirtumus regionuose. Todėl kartu reikėtų analizuoti ir kiek regiono antstoliams, per vienodą periodą, buvo skirta vykdyti naujų bylų.

5 lentelė. Antstolio veiklos teritorijų charakteristikos ir statistika

Nr.	Teritorija	Gyventojų sk. 2022 m. pradžioje	Antstolių sk. 2021 m.	100 tūkst. gyventojų tenkantis antstolių sk. 2021 m.	Vykdytos bylos 2021 m.	Naujos bylos 2017-2021 m.	100 gyventojų tenkantis		1 antstoliui tenkantis	
							vykdytų bylų sk. 2021 m.	naujų bylų sk. 2017-2021 m.	vykdytų bylų sk. 2021 m.	naujų bylų sk. 2017-2021 m.
1	Alytaus apylinkės teismo Alytaus, Lazdijų ir Prienų rūmų veiklos teritorija	124 080	5	4,0	68 819	42 963	55	35	13 764	8 593
2	Alytaus apylinkės teismo Druskininkų ir Varėnos rūmų, Vilniaus regiono apylinkės teismo Šalčininkų rūmų veiklos teritorija	69 925	4	5,7	46 323	31 283	66	45	11 581	7 821
3	Kauno apylinkės teismo Jonavos ir Kėdainių rūmų veiklos teritorija	86 863	3	3,5	61 026	36 288	70	42	20 342	12 096
4	Kauno apylinkės teismo Kaišiadorių rūmų, Vilniaus regiono apylinkės teismo Trakų ir Elektrėnų rūmų veiklos teritorija	85 051	4	4,7	38 325	31 692	45	37	9 581	7 923
5	Kauno apylinkės teismo Kauno rūmų veiklos teritorija	392 183	15	3,8	198 459	134 855	51	34	13 231	8 990
6	Klaipėdos apylinkės teismo Klaipėdos miesto ir Klaipėdos rajono rūmų, Plungės apylinkės teismo Kretingos ir Palangos rūmų veiklos teritorija	267 999	11	4,1	173 652	94 288	65	35	15 787	8 572
7	Marijampolės apylinkės teismo Marijampolės rūmų veiklos teritorija	75 121	4	5,3	47 157	28 841	63	38	11 789	7 210
8	Marijampolės apylinkės teismo Šakių ir Vilkaviškio rūmų veiklos teritorija	61 091	2	3,3	35 981	23 314	59	38	17 991	11 657
9	Panevėžio apylinkės teismo Biržų, Kupiškio ir Rokiškio rūmų veiklos teritorija	67 107	3	4,5	38 307	28 805	57	43	12 769	9 602
10	Panevėžio apylinkės teismo Panevėžio rūmų veiklos teritorija	122 578	5	4,1	56 143	47 387	46	39	11 229	9 477
11	Plungės apylinkės teismo Plungės rūmų ir Telšių apylinkės teismo Telšių rūmų veiklos teritorija	79 933	3	3,8	35 739	26 062	45	33	11 913	8 687
12	Šiaulių apylinkės teismo Šiaulių, Radviliškio, Joniškio, Pakruojo, Kelmės ir Raseinių rūmų ir Panevėžio apylinkės teismo Pasvalio rūmų veiklos teritorija	292 500	11	3,8	185 855	115 370	64	39	16 896	10 488
13	Tauragės apylinkės teismo Šilalės, Šilutės ir Tauragės rūmų, Marijampolės apylinkės teismo Jurbarko rūmų veiklos teritorija	129 495	4	3,1	88 302	47 669	68	37	22 076	11 917
14	Telšių apylinkės teismo Akmenės ir Mažeikių rūmų, Plungės apylinkės teismo Skuodo rūmų veiklos teritorija	86 510	3	3,5	59 365	33 317	69	39	19 788	11 106
15	Utenos apylinkės teismo Anykščių rūmų, Vilniaus regiono apylinkės teismo Širvintų ir Ukmergės rūmų veiklos teritorija	71 563	3	4,2	45 659	29 023	64	41	15 220	9 674
16	Utenos apylinkės teismo Visagino, Ignalinos, Zarasų, Molėtų ir Utenos rūmų, Vilniaus regiono apylinkės teismo Švenčionių rūmų veiklos teritorija	124 972	5	4,0	64 570	48 725	52	39	12 914	9 745
17	Vilniaus miesto apylinkės teismo ir Vilniaus regiono apylinkės teismo Vilniaus rajono rūmų veiklos teritorija	657 990	28	4,3	485 320	306 267	74	47	17 333	10 938

Šaltinis: Oficialiosios statistikos portalas, Antstolių pajamų ir išlaidų metinės ataskaitos, AIS.

10 pav. Antstoliui* tenkantis naujų bylų sk. 2017-2021 m., tūkst. bylų

Šaltinis: AIS.

Didelę įtaką bylų sk., tenkančiam antstoliui turi teritorijoje veikiančių antstolių skaičius, pvz., teritorijoje nr. 2 (numeraciją žr. 5 lentelėje) (Druskininkų, Varėnos, Šalčininkų) fiksuotas antras didžiausias 100 gyventojų tenkantis naujų bylų skaičius, tačiau dėl didžiausio gyventojų skaičiui tenkančio antstolių skaičiaus, šioje teritorijoje fiksuotas antras mažiausias naujų bylų skaičius tenkantis 1 antstoliui (10 pav.).

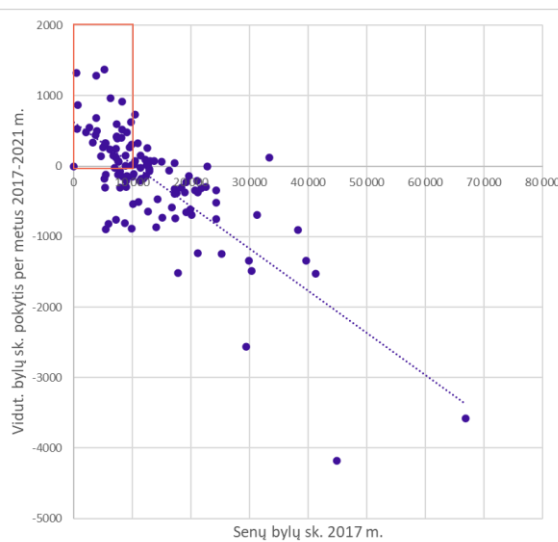
Analizuojant bylų užbaigimo duomenis, galima pastebėti, kad bylų užbaigimo skaičius priklauso nuo senų bylų dalies vykdomose bylose. Antstoliai turintys mažą skaičių neužbaigtų bylų (iki 10 tūkst.) dažniau didina neužbaigtų bylų skaičių, o antstoliai turintys daugiau neužbaigtų bylų – mažina šį skaičių (ir todėl kasmet užbaigia daugiau bylų). Antstoliai turintys mažai bylų, nes ankstesniais metais gaudavo mažiau bylų lyginant su kitais teritorijos antstoliais, didina bylų skaičių, nes gauna daugiau bylų nuo 2021 m. pradėjus bylas skirstyti proporcingai.

Nors naujų bylų skaičius 2017-2021 m. laikotarpiu kasmet mažėjo, tačiau naujų bylų išieškotina suma 2021 m. buvo didesnė nei 2017 m. (11 pav.).

11 pav. Bylų vykdymo statistika 2017–2021 m.

Metai	Naujos bylos	Užbaigtos bylos	Senos bylos	Likę bylos	Naujų bylų išieškotina suma
2017	255 867	269 380	1 597 971		754 mln. Eur.
2018	241 398	261 543			844 mln. Eur.
2019	219 784	225 249			597 mln. Eur.
2020	198 559	223 761			683 mln. Eur.
2021	190 541	236 461		1 493 934	797 mln. Eur.

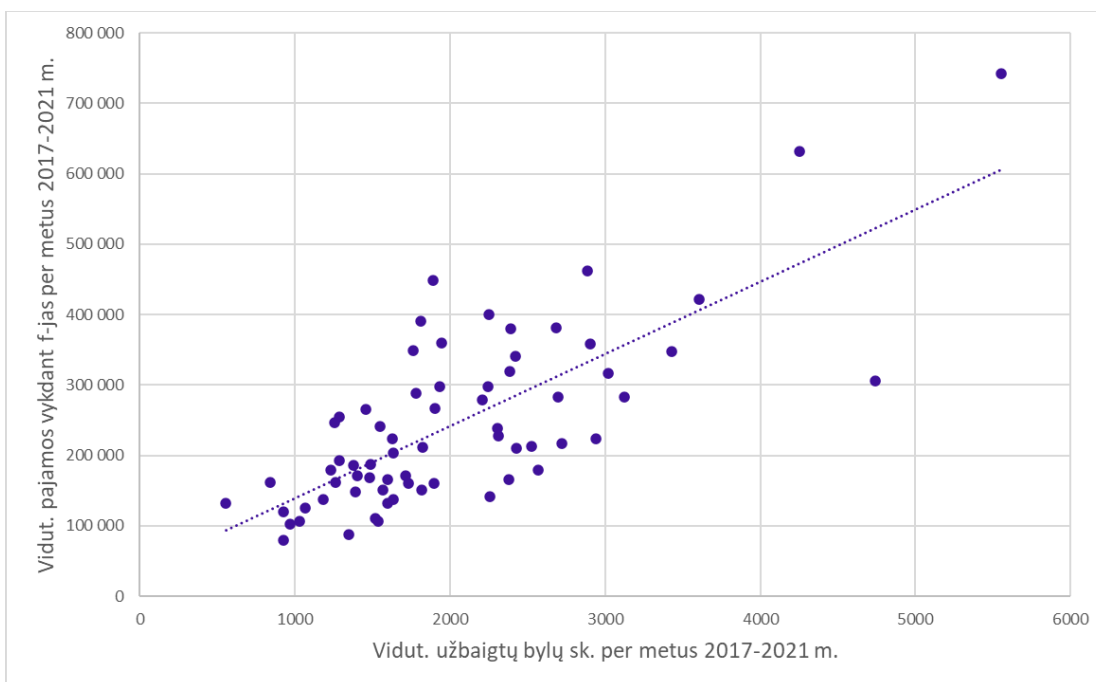
	vidurkis	min	max
Per metus antstolio užbaigtų bylų 2017–2021 m.	2 081	181	11 677

Šaltinis: AIS.

Remiantis duomenimis, stebima tendencija kuo daugiau bylų antstolis užbaigia per metus, tuo daugiau pajamų iš funkcijų vykdymo jis gauna (12 pav.).

12 pav. Užbaigtų bylų ir gautų pajamų (be PVM) vykdant f-jas statistika, 2017-2021 m.

Šaltinis: AIS.

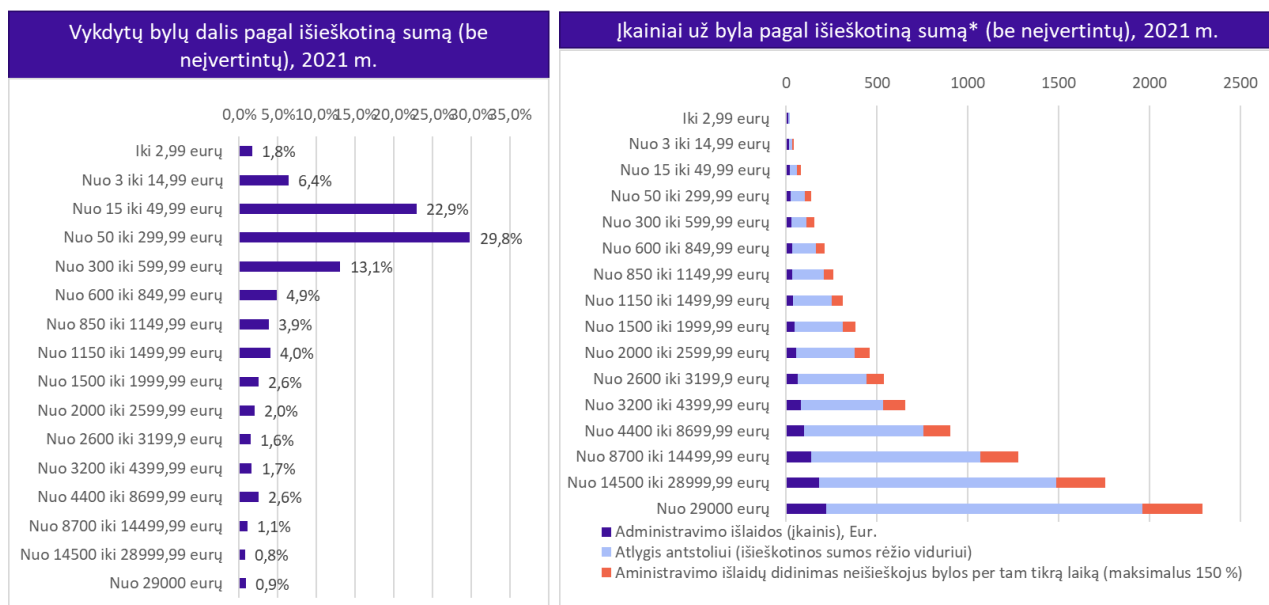
Šis sąryšis nėra tiesioginis, nes įtaką gali daryti ir kiti neįtraukti veiksniai:

1. antstolis gauna funkcijų vykdymo pajamas ne tik baigęs bylą, tačiau visos bylos vykdymo metu;
2. bylą nutraukus ir nebeturint teisės iš skolininko išieškoti lėšų, antstolis gali negauti dalies ar visų pajamų (atlygio antstoliui dalies, administravimo išlaidų VMI atveju);
3. skirtingų išieškotinos sumos dydžių bylos atneša skirtingo dydžio pajamas.

Bylos gali būti užbaigiamos jas visiškai (pilnai) įvykdant (pvz., išieškant visą išieškotiną sumą) arba nepilnai įvykdant (grąžinus išieškotojui, bylą nutraukus, persiuntus bylą kitam antstoliui, esant skolininko bankrotui ar užbaigus kitais pagrindais).

Skirtingų išieškotinos sumos dydžių bylos atneša skirtingo dydžio pajamas. Daugiau kaip 60 proc. bylų (turinčių nustatytą išieškotiną sumą) sudaro bylos iki 300 Eur. Bylos virš 2 000 Eur sudaro vos 10,7 proc. visų bylų, tačiau didėjant bylos išieškotinai sumai, reikšmingai didėja bylos vykdymo išlaidų dydžiai (administravimo išlaidos ir atlygis antstoliui), taigi didėja ir antstolio pajamos (13 pav.).

13 pav. Vykdytų bylų dalis (%) nuo visų vykdytų bylų pasiskirstymas pagal išieškotiną sumą, ir vykdymo išlaidų dydžiai (Eur), 2021 m.

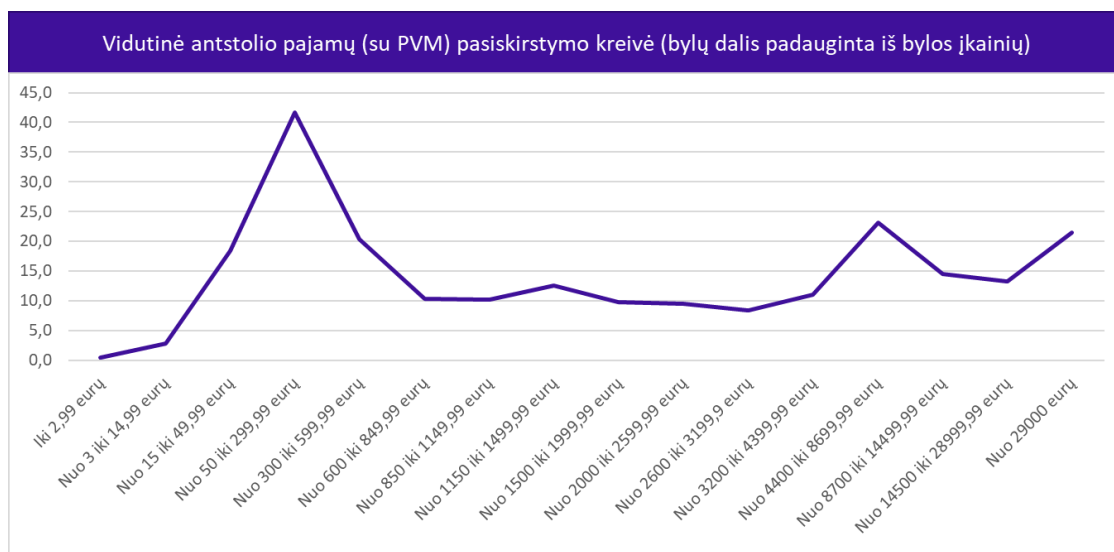

*Bylos nuo 29000 Eur neturi viršutinio rėžio, todėl skaičiuojamas minimalus atlygis antstoliui (kai išieškotina suma lygi 29000 Eur).

Šaltinis: Sprendimų vykdymo instrukcija, AIS.

Vidutinė antstolio pajamų pasiskirstymo kreivė rodo antstolio pajamas (su PVM, iš vykdymo išlaidų) vykdant bylas, kai bylos pasiskirstę pagal vidutines reikšmes (daugiausia bylų iki 300 Eur išieškotinos sumos). Šiuo atveju kreivė rodo, kad daugiausia pajamų (su PVM) gaunama vykdant dažniausias (Nuo 50 iki 299,99 Eur) bylas (14 pav.). Taip pat reikšminga pajamų (su PVM) dalis gaunama vykdant daug rečiau vykdomas, virš 4 400 Eur išieškotinos sumos, bylas.

14 pav. Bylų pajamų pasiskirstymo kreivė ir visiškai įvykdytų bylų pasiskirstymas, 2021 m.

Šaltinis: Sprendimų vykdymo instrukcija, Antstolių pajamų ir išlaidų metinės ataskaitos, AIS.

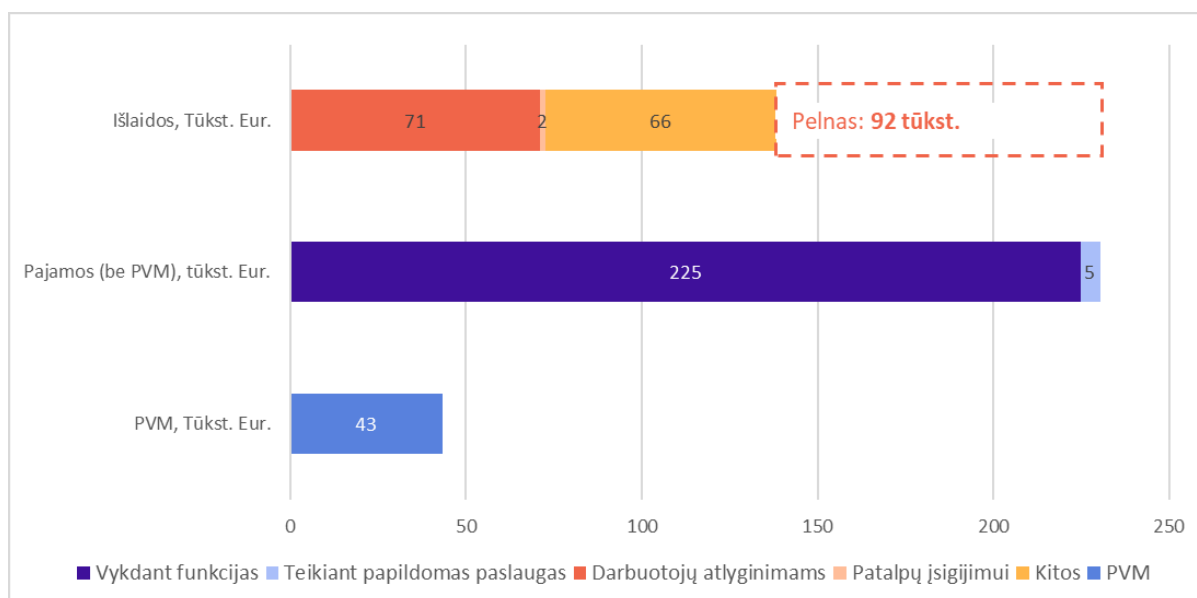
Vidutinė antstolio pajamų kreivė (bylų dalis pagal bylos išieškotinos sumos rėžį, padauginta iš bylos vykdymo išlaidų dydžio), rodo, kurių dydžių piniginės bylos antstoliui sukuria didžiausias pajamas – bylos nuo 15 iki 600 Eur. Didžiausių išieškotinių sumų bylos nors ir atneša antstoliui didžiausias pajamas, tačiau tokios bylos sudaro pakankamai mažą visų vykdomų bylų dalį.

Apibendrinant, antstolio veiklos pajamos priklauso nuo skirtingų veiksnių: bylų skaičiaus ir tų bylų charakteristikų, t. y. bylų ieškotinių sumų dydžio, tikimybės bylą visiškai (ar iš dalies) įvykdyti. Šiuos veiksnius įtakoja kiti veiksniai, pvz. bylų skaičių – antstolio veiklos teritorija, kaip ilgai antstolis vykdo bylą ir turi senų bylų, bylų tipų (pvz., baudos), skolininkų tipų ir skolininkų mokumo.

2.4. Antstolio veiklos pelno analizė

Antstolio veiklos pelnas priklauso nuo patirtų išlaidų ir pajamų, kurios kaip rodo analizė priklauso nuo daug skirtingų veiksnių, kurių pagrindinis – realiai vykdytų (be neaktyvių) ir įvykdytų bylų skaičius. 2021 m. vidutinis antstolio pelnas per metus siekė 92 tūkst. Eur (atskaičius PVM) (15 pav.). Didžiąją dalį (98 proc.) pajamų (be PVM) sudarė pajamos vykdant funkcijas. Daugiau nei pusę išlaidų sudarė – išlaidos darbuotojams.

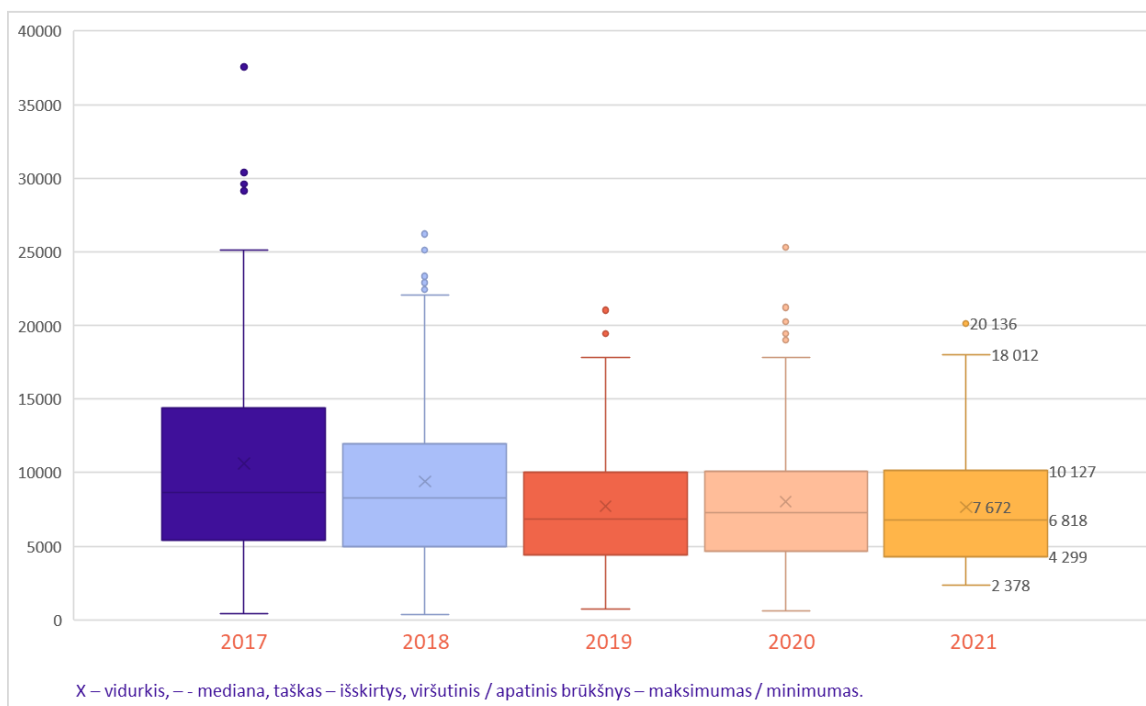
15 pav. Vidutinių antstolio metinių pajamų (be PVM) ir išlaidų struktūra 2021 m. Visi antstoliai* (113), visos pajamos ir išlaidos

Šaltinis: Sprendimų vykdymo instrukcija, AIS.

Dėl daugelio veiksnių, lemiančių antstolio pajamas ir išlaidas, vidutiniai antstolių pelnai ypatingai stipriai svyruoja tarp skirtingų antstolių. Pvz., 2017 m. mažiausias vidutinis mėnesinis pelnas siekė 405 Eur, o didžiausias ~37 600 Eur (16 pav.).

16 pav. Vidutinis antstolio pelnas per mėnesį statistika (vidurkis, mediana, išskirtys, aukščiausia, mažiausia vertė) (N = 113*), Eur, 2017-2021 m.

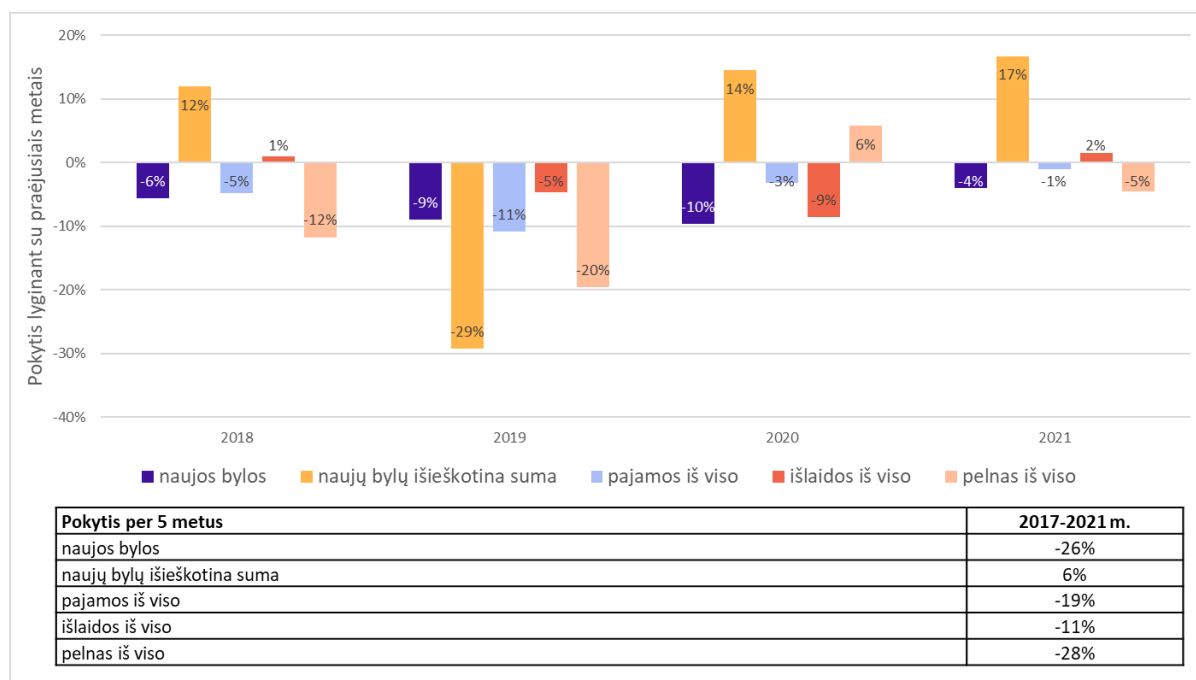
* 2021 m. veiklų vykdę antstoliai ir jų duomenys ankstesniais metais.

Šaltinis: Sprendimų vykdymo instrukcija, AIS.

2021 m. vidutinis mėnesinis antstolio pelnas siekė 7,7 tūkst. Eur, pelno mediana – 6,8 tūkst. Eur tarp skirtingų antstolių pelnas svyravo nuo 2,4 tūkst. Eur iki 20,1 tūkst. Eur

2017–2019 m. laikotarpyje stebimas vidutinių antstolių pelnų reikšmingas mažėjimas. Antstolių pelnų mažėjimą (-28 proc.) 2021 m. lyginant su 2017 m., lėmė bendras visos šalies antstolių pajamų (be PVM) mažėjimas (-19 proc.), kuris buvo didesnis nei išlaidų mažėjimas (-11 proc.) per tą patį laikotarpį (17 pav.).

17 pav. Visų antstolių vykdytų naujų bylų, gautų pajamų (be PVM), išlaidų ir pelno procentiniai pokyčiai lyginant su ankstesniais metais. Visi 2018-2021 m. dirbę antstoliai (121)

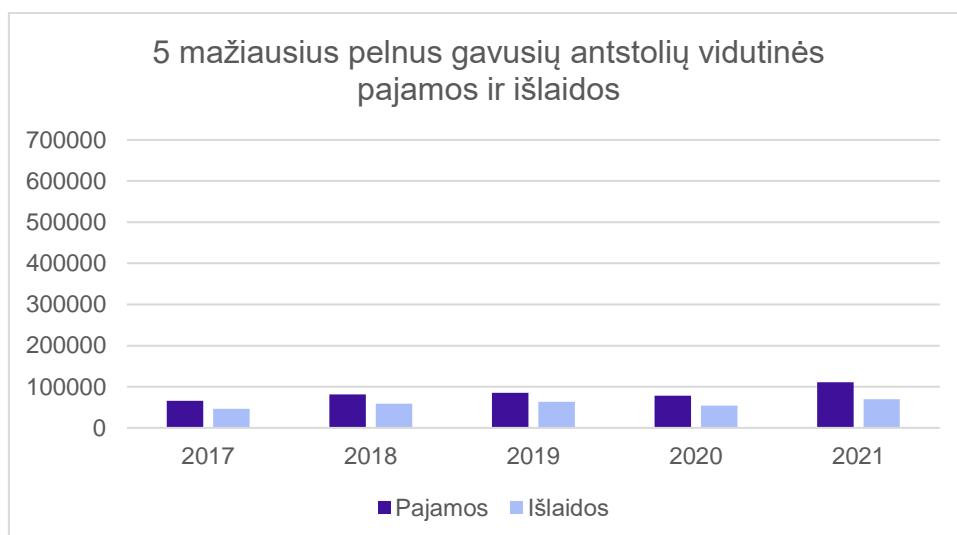
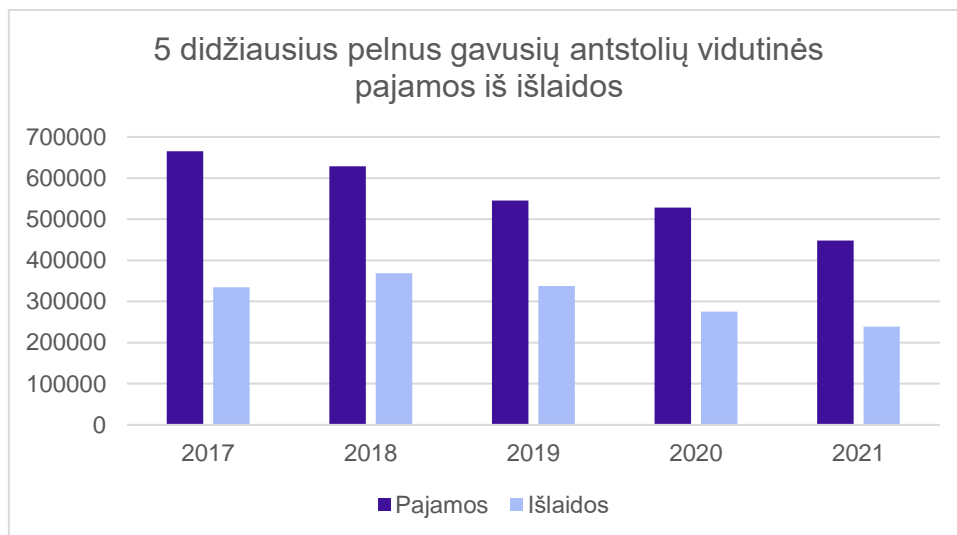
Šaltinis: Antstolių pajamų ir išlaidų metinės ataskaitos, AIS.

Nors per analizuojamą laikotarpį stipriai sumažėjo gaunamų naujų bylų skaičius (-26 proc.), tačiau šiose bylose išieškotina suma netgi padidėjo (+6 proc.).

Naujų bylų, antstolio išlaidų ir pajamų pokyčiai skirtingai paveikė didžiausias ir mažiausias pajamas gavusius antstolius (18 pav.).

18 pav. Vidutinės didžiausias ir mažiausias pelnus gavusių antstolių vidutinės metinės pajamos (be PVM) ir išlaidos, Eur, 2017-2021 m.

Šaltinis: Antstolių pajamų ir išlaidų metinės ataskaitos, AIS.

Didžiausius pelnus gavusių antstolių pajamos stabiliai mažėjo 2017-2021 m. laikotarpiu ir tai nulėmė sumažėjusius pelnus, t. y. išlaidų mažėjimas nebuvo toks didelis kaip pajamų mažėjimas.

Apibendrinant, visi antstoliai 2021 m. dirbo pelningai, tačiau antstolių pelnai skyrėsi reikšmingai, t. y. antstolių vidutinis mėnesinis pelnas 2021 m. svyravo nuo 2,4 tūkst. Eur iki 20,1 tūkst. Eur 2017-2021 m. laikotarpyje bendros antstolių pajamos ir pelnai – mažėjo (tikėtina dėl mažėjančio bylų skaičiaus, vykdymo išlaidų pasikeitimų). Tačiau nuo 2021 m. pradėtas taikyti proporcingas bylų paskirstymas mažino didžiausių pelnų antstolių pajamas, dėl ko mažėjo ir jų pelnas.

3. Antstolio vykdymo išlaidų dydžių nustatymo metodika

Šiame skyriuje pateikiami trečio tyrimo uždavinio „Parengti antstolių vykdymo išlaidų dydžių apskaičiavimo metodikas, nustatant kiekvienam kriterijui atitinkamus įverčius, numatyti išimčių ir lengvatų taikymo principus“ rezultatai.

3.1. Dėl vykdymo išlaidų dydžių nustatymo būdų ir kriterijų pagrindimo siūloma metodika

Antstolio vykdymo išlaidų dydžių nustatymui taikomi ataskaitos 1.3 poskyryje siūlomi vykdymo išlaidų nustatymo kriterijai:

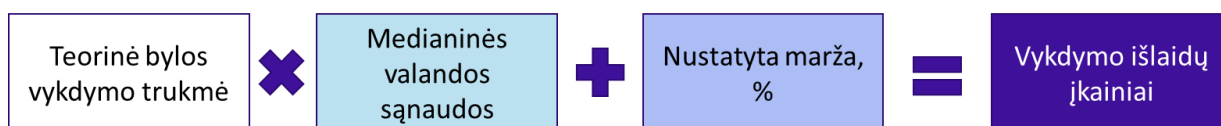
1. Vykdymo išlaidos grindžiamos ekonominiais skaičiavimais, atsižvelgiant į veiklos atliekant antstolio funkcijas pobūdį.
2. Vykdamosios bylos administravimo išlaidos turi atitikti antstolio ir jo darbuotojų patiriamas fiksuotas ir kintamas sąnaudas vykdymo veiksmams atlikti.
3. Atlygio antstoliui dydis nustatomas atsižvelgiant į procentinį dydį (maržą), kuri nustatoma remiantis:
  - antstolių patiriamų sąnaudų ir pajamų ekonominiais skaičiavimais;
  - antstolio ekonominio nepriklausomumo užtikrinimu;
  - antstolio profesinės veiklos ir civilinės atsakomybės rizika.
4. Vykdamosios bylos administravimo išlaidų ir atlygio antstoliui dydžiams taikomas kryžminis subsidijavimas.
5. Vykdamosiose bylose dėl pinigų sumų išieškojimo vykdomosios bylos administravimo išlaidų ir atlygio antstoliui dydžiai nustatomi atsižvelgiant į išieškotą sumą.
6. Nepiniginėse vykdomosiose bylose, skaičiuojami valandiniai vykdomosios bylos administravimo išlaidų ir atlygio antstoliui dydžiai.

Antstolio vykdymo išlaidų dydžių nustatymo metodikoje neišvengiamai būtina nustatyti išimtis bei lengvatas, kurios gali būti konstruojamos atsižvelgiant tiek į remtinas socialines grupes, tiek į atskirus veiksmus, kuriems visuomenėje teikiama ypatinga reikšmė. Metodika suteikia pagrindą tokių išimčių ir lengvatų taikymui, tačiau metodikos autoriai nesprenžia dėl socialiai remtinių grupių ar socialiai reikšmingų antstolio veiklų, laikydami tai Vyriausybės diskrecija.

3.2. Metodikos loginė schema

Bendrąją metodikos schemą (19 pav.) sudaro vykdomos bylos trukmė valandomis, antstolio patiriamos išlaidos per valandą ir antstolio veiklos atlygis (marža), gaunamas už bylos įvykdymą.

19 pav. Bendra antstolio vykdymo išlaidų dydžių nustatymo loginė schema

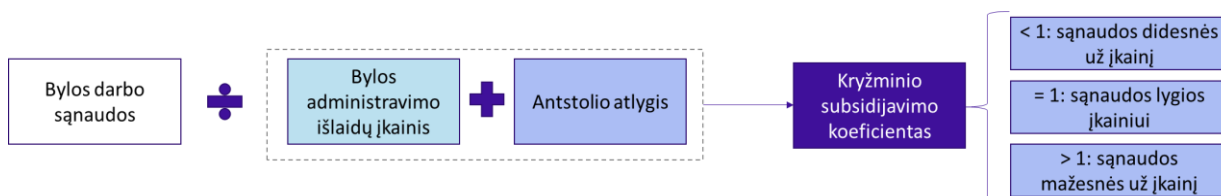

Šaltinis: STRATA.

Antstolių vykdymo išlaidų dydžių nustatymo loginė schema, kurioje identifikuojamos bendros visų pagrindinių šio proceso dedamųjų sąsajos, pateikiama ataskaitos 1 priede.

Nustačius vykdymo išlaidų dydžius, dydžiams pritaikomi kryžminio subsidijavimo koeficientai, tokiu būdu sumažinant vykdymo išlaidas tenkančias mažiausios išieškotinos sumos byloms ir padidinant vykdymo išlaidas tenkančias didžiausios išieškotinos sumos byloms (20 pav.).

20 pav. Kryžminio subsidijavimo koeficiento taikymas

Šaltinis: STRATA.

3.3. Vykdymo išlaidų dydžių nustatymo metodika

Antstolio vykdymo išlaidų dydžiai apskaičiuojami šiais žingsniais:

1. Nagrinėjamos metodikos pagrindą sudaro **teorinė bylos vykdymo trukmė**, T_i , kuri apskaičiuojama kaip suma visų byloje atliekamų veiksmų suma, susidedanti iš veiksmo trukmės t_i , dažnio vykdant bylą Q_i ir tikimybės P_i , šį veiksmą atlikti konkrečioje byloje i :

$$T_i = \sum_j^k t_{ij} \times Q_{ij} \times P_{ij} \quad (1)$$

2. Nustačius kiekvienos bylos pagal išieškotiną sumą teorinę trukmę, skaičiuojamos faktinės antstolių patirtos **1 valandos darbo sąnaudos** $C_{val.}$. Faktinės darbo išlaidos skaičiuojamos kaip visų antstolių 1 valandos išlaidų mediana. Antstolių 1 valandos sąnaudos skaičiuojamos antstolių kontorų (N) detalumu, sudedant antstolių dirbančių vienoje kontoroje metines išlaidas su PVM CT_n ir padalinant iš kontoroje dirbančių antstolių a_n ir jos darbuotojų e_n darbo valandų skaičiaus FTE (2009 darbo valandos vienam pilno darbo krūvio darbuotojui 2021 m.):

$$C_{val.} = Mediana \left(\frac{\sum_n^N CT_n}{(a_n + e_n) \times FTE} \right) \quad (2)$$

3. Teorinės bylos vykdymo trukmės T_i , antstolio 1 valandos sąnaudų ir vidutinės išieškomos administravimo išlaidų dalies β_i sandauga sudaro **bylos vykdymo savikainą** c_i . Bylos vykdymo savikaina prilyginama bylos administravimo išlaidų dydžiui.

$$c_i = C_{val.} \times T_i \times \beta_i \quad (3)$$

4. Ankstesnių metų antstolio **veiklos marža** μ apskaičiuojama antstolio 1 valandos pajamų medianą $I_{val.}$ padalinus iš antstolio 1 valandos išlaidų medianos $C_{val.}$. Sprendimą dėl **siekтино maržos dydžio**, kuris užtikrintų maržos dydžiui taikomus kriterijus, turės priimti Vyriausybė.

$$\mu = \left(\frac{I_{val.}}{C_{val.}} - 1 \right) \times 100 \text{ proc.} \quad (4)$$

5. Siektinas maržos dydis konvertuojamas į **atlygio antstoliui įkainį** p_i taip gaunant naujus, kriterijus atitinkančius išlaidų dydžius. Bylos administravimo išlaidų dydis c_i dauginamas iš siektinos maržos μ ir dalinamas iš išieškoto antstolio atlygio koeficiento φ_i , kuris apskaičiuojamas naudojant ankstesnių metų antstolių veiklos duomenis.

$$p_i = \frac{c_i \times \mu}{\varphi_i} \quad (5)$$

$$\varphi_i = \frac{p_{i,t-1} - c_{i,t-1}}{I_{val.,t-1} - C_{val.,t-1}} \quad (6)$$

6. Apskaičiuoti administravimo išlaidų ir atlygio antstoliui dydžiai dauginami iš kryžminio subsidijavimo koeficiento Z_i , taip gaunant galutinius dydžius:

$$c_i^F = c_i \times Z_i \quad (7)$$

$$p_i^F = p_i \times Z_i \quad (8)$$

Papildomų koeficientų taikymas

Siūloma piniginių bylų vykdymo išlaidų nustatymo metodika atsisako 2023 m. taikomo administravimo išlaidų dydžio procentinio priedo už bylos vykdymo trukmę. Daroma prielaida, kad siūlomoje išlaidų dydžių nustatymo metodikoje naudojama vidutinė bylos vykdymo trukmė apima visas bylas, t. y. ir vykdomas neįprastai trumpai, ir neįprastai ilgai (šioms byloms buvo skiriamas priedas už ilgą trukmę). Tokiu būdu, taikomas administravimo išlaidų dydis bus didesnis už realiai antstolio patirtas sąnaudas vykdant neįprastai trumpai trukusių bylų (pvz. iki pusės metų), bet dydis bus mažesnis už realiai antstolio patirtas sąnaudas vykdant neįprastai ilgai trukusių bylų. Tokiu būdu kyla rizika nepadengti antstolio sąnaudų, jei antstolis gauna ypatingai daug ilgai trunkančių bylų arba antstoliui gauti papildomą pelną, jei antstolis gauna ypatingai daug trumpai trunkančių bylų. Tačiau tokiu būdu išvengiama dabartinės sistemos trūkumo: antstolio kontoros darbo sąnaudų nepadengimo, kai darbuotojas užbaigia bylą per trumpą laiką ir nėra galimybių išnaudoti atlaisvintų darbo resursų kitų veiklų vykdymui, nes bylos priskiriamos ne antstolio iniciatyva, bet proporcingai visiems antstoliams.

Esant pagrindui, galutiniame vykdymo išlaidų dydžių nustatymo etape paliekama galimybė pritaikyti papildomus koeficientus, pvz. Vartotojų kainų indeksą (VKI). VKI atveju, tokį koeficientą prasminga taikyti jei dydžiai nėra peržiūrimi reguliariai (bent kartą per metus).

3.4. Nepiniginių bylų vykdymo išlaidų dydžiai

Atsižvelgiant į nepiniginių bylų vykdymo specifiką, skirtingą nuo piniginių bylų, vadovaujantis Antstolių rūmų atlikto tyrimo rezultatai, nepiniginių bylų vykdymą siūloma apmokėti pagal faktiškai tos bylos vykdymui skirtą laiką. Nepiniginių bylų atveju, nustatomas vienas antstolio darbo valandos dydis, kuris dauginamas iš faktiškai skirtų antstolio darbo valandų. Nepiniginių bylų vykdymo išlaidų dydžių nustatymas ir skaičiavimas:

1. Antstolio ar kontoros darbuotojo darbo valandos savikaina $C_{val.}$ skaičiuojama iš naujausių metų faktinių antstolio veiklos duomenų, naudojant tą pačią formulę (2) kaip ir piniginių bylų atveju:

$$C_{val.} = \text{Mediana} \left(\frac{\sum_n^N CT_n}{(a_n + e_n) \times FTE} \right) \quad (2)$$

2. Nepiniginės bylos administravimo išlaidos per vieną darbo valandą sutampa su antstolio ar kontoros darbuotojo darbo valandos savikaina $C_{val.}$. Kadangi viena darbo valanda skaičiuojama antstoliui ir/ar kontoros darbuotojui, tačiau nepiniginių bylų vykdymo atveju, bylą vykdyti vienu metu gali vykdyti antstolis su kontoros darbuotojų (pvz. vaiko perdavimas), siūlomas faktiškai deklaruoti dirbančių prie bylos darbuotojų skaičių ir valandas.
3. Nepiniginės bylos atlygis np_i antstoliui per vieną darbo valandą skaičiuojamas kaip darbo valandos savikainos $C_{val.}$ ir maržos μ sandauga:

$$np_{val.} = C_{val.} \times \mu \quad (9)$$

4. Nepiniginės bylos vykdymo išlaidas per 1 antstolio ar jo kontoros darbuotojo darbo valandą sudaro darbo valandos savikainos $C_{val.}$ ir atlygio antstoliui np_i suma:

$$V_{val.} = C_{val.} + np_{val.} \quad (10)$$

3.5. Vykdyto išlaidų dydžių peržiūra

Pritaikant pasiūlytą antstolio vykdymo išlaidų dydžių nustatymo metodiką, rekomenduojama reguliariai atlikti metodikoje naudojamų rodiklių skaičiavimo tikslinimą, įtraukiant naujausių metų (analizės metu buvo naudojami 2021 m. duomenys) ir papildomus, detalesnius duomenis. Įvykus reikšmingiems struktūriniais pokyčiams antstolio veiklos reglamentavime (pvz. VMI vykdomųjų dokumentų vykdymas patiems VMI) dėl kurių antstolio pajamos pasikeistų reikšmingai (bent 10 proc. bendrų pajamų pokytis), rekomenduojama peržiūrėti siūlomos antstolio vykdymo išlaidų dydžių skaičiavimo metodikos prielaidas, naudojamus rodiklius ir tarpinius rezultatus.

Rekomenduojamas antstolio vykdymo išlaidų dydžių peržiūros (perskaičiavimo) periodas – **1 metai**. Dažnesnis laikotarpis nėra įmanomas dėl atskirų duomenų dažnio, t. y. metodikoje naudojamų metinių duomenų atsinaujinimo.

Patvirtinus naujus vykdymo išlaidų dydžius, visoms anksčiau pradėtoms ir dar vykdomoms byloms pritaikomi nauji dydžiai, su šiomis išlygomis:

- Administravimo išlaidų dydis nėra perskaičiuojamas jei vykdomoje byloje jau yra išieškotos visos administravimo išlaidos (pagal seną įkainį).
- Sujungiant to paties skolininko naujas bylas su jau vykdomomis to paties antstolio, prie jau išieškomos sumos pridedama nauja suma ir pagal naują sumą, taikant naujus dydžius, apskaičiuojami nauji administravimo išlaidų ir atlygio dydžiai.

Koeficientų ir kintamųjų faktinių reikšmių laiko eilutės ilgis naudojamas skaičiavimuose priklauso nuo kintamojo tipo ir jo panaudojimo paskirties. Atskiriami 3 skirtingi koeficientai / kintamieji naudojami antstolio vykdymo išlaidų dydžių skaičiavimo metodikoje ir susijusioje antstolio veiklos analizėje:

- Antstolio veiklos specifiką apibūdinantys kintamieji (pvz. bylų pasiskirstymas pagal išieškomos sumos intervalus, vidutinė išieškoma administravimo išlaidų dalis, vidutinė išieškoto antstolio atlygio dalis, užbaigtų bylų dalis, visiškai įvykdytų bylų dalis, vidutinė bylų vykdymo trukmė). Kintamieji naudojami išlaidų dydžių nustatymo metodikoje, apibūdinantys stabilius, mažai kintančius, antstolio veiklos

specifiką apibūdinančius kintamuosius. Šių kintamųjų skaičiavimui rekomenduojamos 3 kalendorinių metų ilgio duomenų eilutės.

- Antstolio pajamų, išlaidų ir susiję kintamieji (pvz. antstolio metinės pajamos ir išlaidos pagal rūšis, PVM dydis, VKI koeficientas). Dėl galimo greito šių kintamųjų kitimo (infliacija, sąnaudų brangimas, pajamų kitimas), išlaidų dydžiai nustatomi atsižvelgiant į realius (naujausius) šių kintamųjų duomenis, t. y. nauji išlaidų dydžiai atsižvelgia į realia antstolio pajamų ir išlaidų situaciją naujų dydžių nustatymo metu. Šių kintamųjų skaičiavimui rekomenduojamos 1 (naujausių) kalendorinių metų ilgio duomenų eilutės.

4. Siūlomos metodikos išbandymas

2021 m. antstolių išlaidų duomenimis ir metodikos taikymo alternatyvų vertinimas

Šiame ataskaitos skyriuje pateikiami ketvirto tyrimo uždavinio „Parengti bent dvi analizuojamų dydžių nustatymo alternatyvas ir pateikti jų galimo poveikio (teisinio, ekonominio, socialinio ar kt.) išankstinį (*ex-ante*) vertinimą“ rezultatai.

4.1. Antstolio vykdymo išlaidų dydžių nustatymo alternatyvos ir poveikio vertinimas

Vadovaujantis atlikta antstolio pajamų ir išlaidų analize, pasiūlyta antstolio vykdymo išlaidų dydžių nustatymo metodika, atsižvelgiant į galiojančius teisės aktus, antstolių charakteristikų pasiskirstymą, siūlomos 2 išlaidų dydžių nustatymo taikymo alternatyvos (6 lentelė).

6 lentelė. Antstolio vykdymo išlaidų dydžių nustatymo alternatyvos

1.	Administravimo išlaidos atitinka patirtas sąnaudas, išlaikoma esanti antstolio marža	Bylos administravimo išlaidų dydis prilyginamas antstolio patirtų sąnaudų, vykdant bylą, medianai. Išlaikoma dabartinį antstolio pajamų lygį užtikrinanti antstolio marža.
2.	Administravimo išlaidos atitinka patirtas sąnaudas, antstolio marža koreguojama atsižvelgiant į siektiną antstolio pelno lygį	Bylos administravimo išlaidų dydis prilyginamas antstolio patirtų sąnaudų, vykdant bylą, medianai. Antstolio marža koreguojama siekiant užtikrinti Vyriausybės pasirinktą siektiną antstolio pelno lygį.

Šaltinis: STRATA skaičiavimai

1 alternatyvos vertinimas.

Vadovaujantis sukurta antstolio vykdymo išlaidų dydžių nustatymo metodika ir 2021 m. antstolių pajamų ir išlaidų duomenimis, buvo apskaičiuotos vykdymo išlaidų skaičiavimo dedamosios (7 lentelė).

7 lentelė. Antstolių vykdymo išlaidų dydžių skaičiavimas naudojant 2021 m. duomenis

Kintamasis	Reikšmė
Valandos sąnaudų mediana, Eur/val.	13,8
Valandos pajamų mediana, Eur/val.	20,9
Apskaičiuotas 1 valandos pelnas, Eur/val.	7,1
Antstolio marža, proc.	51,0 %
Antstolio pelno per mėn. mediana, Eur	6 818
Vidutinis darbuotojų ir antstolio etatų skaičius, vnt.	5,8
Teorinė žinomo dydžio piniginės bylos vykdymo trukmė, val.	9,1

Teorinės trukmės paklaida, proc.	-15 %
Išieškomų administravimo išlaidų dalis (koeficientas), proc.	80 %
Vidutinis 2021 m. administravimo išlaidų dydis, Eur, tenkantis 1 antstolio kontoros darbo valandai	9,2
Vidutinis 2021 m. atlygio antstoliui dydis, Eur, tenkantis 1 antstolio kontoros darbo valandai	16,2
Išieškoto atlygio dalis (koeficientas), proc.	66 %

Šaltinis: STRATA skaičiavimai, Antstolių pajamų ir išlaidų metinės ataskaitos, AIS.

Praktiniame vykdymo išlaidų dydžių skaičiavime naudojant 2021 m. antstolių veiklos duomenis ir Antstolių rūmų pateiktas teorines bylų vykdymo trukmes, dėl duomenų iš skirtingų šaltinių nesutapimo, buvo įvestas tikslinamasis koeficientas (teorinės trukmės paklaida), kuriuo koreguotos teorinės bylų vykdymo trukmės. Koeficiento reikšmė (-15 proc.) nustatyta sulyginant skirtingų šaltinių duomenis: iš teorinės bylos vykdymo trukmės suskaičiuojamas vidutinis antstolio pilnai įvykdytų bylų skaičius ir tokių bylų dalis nuo visų užbaigtų bylų lyginama su iš antstolio veiklos duomenų išskaičiuota pilnai įvykdytų bylų dalimi (66 proc.) nuo užbaigtų bylų.

Toliau skaičiuojamas kryžminio subsidijavimo koeficientas (8 lentelė). Skaičiuojamas iš 2021 m. duomenų gaunamas kryžminio subsidijavimo koeficientas. Šis koeficientas nėra keičiamas, tačiau siekiant, kad koeficientas tolygiai didėtų didėjant ieškotinos sumos rėžiui, atliekamas tiesinis koeficiento suglodinimas, t. y. mažiausio rėžio byloms priskiriamas minimali 2021 m. koeficiento reikšmė (0,50), didžiausiam rėžiui – maksimali 2021 m. koeficiento reikšmė (2,86), o tarpinės reikšmės nustatomos pridedant vienodo dydžio (~0,16) žingsnį. Paskutiniame etape koeficientas modifikuojamas atsižvelgiant į piniginių bylų pasiskirstymą, t. y. kadangi bylos pagal išieškotinos sumos rėžius labai skirtingai pasiskirstę, pakeitus skirtingų rėžių išlaidų dydžius turi būti išlaikomas ankstesnis išlaidų dydžių lygis. Išlaidų dydžių lygis c_L skaičiuojamas sudedant visų išieškotinos sumos intervalų išlaidų dydžių c_i sandaugas su to intervalo bylų dalimi d_i tarp visų bylų:

$$c_L = \sum c_i \times d_i \quad (11)$$

8 lentelė. Normalizuotas kryžminio subsidijavimo koeficientas išskaičiuotas iš faktinių duomenų 2021 m.

Išieškotinos sumos rėžis	Kryžminio subsidijavimo koeficientas, išskaičiuotas iš 2021 m. išlaidų dydžių ir pajamų / išlaidų duomenų	Tiesiškai suglodintas kryžminio subsidijavimo koeficientas	Galutinis kryžminio subsidijavimo koeficientas, apskaičiuotas atsižvelgiant į piniginių bylų pasiskirstymą
Iki 2,99 Eur	0,46	0,46	0,34
Nuo 3 iki 14,99 Eur	0,76	0,60	0,44
Nuo 15 iki 49,99 Eur	1,11	0,73	0,54
Nuo 50 iki 299,99 Eur	1,36	0,87	0,64
Nuo 300 iki 599,99 Eur	1,06	1,01	0,74
Nuo 600 iki 849,99 Eur	1,10	1,14	0,84
Nuo 850 iki 1149,99 Eur	1,08	1,28	0,94
Nuo 1150 iki 1499,99 Eur	1,17	1,41	1,04
Nuo 1500 iki 1999,99 Eur	1,15	1,55	1,14
Nuo 2000 iki 2599,99 Eur	1,35	1,69	1,24
Nuo 2600 iki 3199,99 Eur	1,34	1,82	1,34
Nuo 3200 iki 4399,99 Eur	1,51	1,96	1,44
Nuo 4400 iki 8699,99 Eur	1,70	2,10	1,54
Nuo 8700 iki 14499,99 Eur	2,18	2,23	1,64
Nuo 14500 iki 28999,99 Eur	2,50	2,37	1,74
Nuo 29000 Eur	2,04	2,50	1,84

Šaltinis: STRATA skaičiavimai

Galutiniame etape apskaičiuojami administravimo išlaidų dydžiai ir atlygio antstoliui dydžiai. Žemiau pateikiamas apskaičiuotų dydžių palyginimas su 2021 m. galiojusiais išlaidų dydžiais (9 lentelė).

9 lentelė. 2021 m. vykdymo išlaidų dydžių ir apskaičiuotų naujų dydžių palyginimas.

Išieškotinos sumos režis	Administravimo išlaidų dydis 2021 m.*	Apskaičiuotas naujas administravimo išlaidų dydis	Atlygio antstoliui dydis 2021 m.*	Apskaičiuotas naujas atlygio antstoliui dydis	Apskaičiuotas naujas atlygio antstoliui dydis: fiksuotas/ proc.
Iki 2,99 Eur	14,2	15,10	9	11,61	Fiksuotas: 11,61
Nuo 3 iki 14,99 Eur	27,1	24,94	24	19,17	Fiksuotas: 19,17
Nuo 15 iki 49,99 Eur	42,4	35,93	47	27,62	Fiksuotas: 27,62
Nuo 50 iki 299,99 Eur	59,7	57,73	95	44,37	Fiksuotas: 44,37
Nuo 300 iki 599,99 Eur	69,6	88,28	85	67,86	Proc.: 15,1 %
Nuo 600 iki 849,99 Eur	79,5	126,88	130	97,53	Proc.: 13,5 %
Nuo 850 iki 1149,99 Eur	89,5	177,00	170	136,06	Proc.: 13,6 %
Nuo 1150 iki 1499,99 Eur	99,4	213,08	212	163,79	Proc.: 12,4 %
Nuo 1500 iki 1999,99 Eur	119,3	292,26	262	224,65	Proc.: 12,8 %
Nuo 2000 iki 2599,99 Eur	139,2	323,66	322	248,79	Proc.: 10,8 %
Nuo 2600 iki 3199,9 Eur	159,1	410,63	377	315,64	Proc.: 10,9 %
Nuo 3200 iki 4399,99 Eur	198,9	478,33	456	367,68	Proc.: 9,7 %
Nuo 4400 iki 8699,99 Eur	248,6	618,15	655	475,16	Proc.: 7,3 %
Nuo 8700 iki 14499,99 Eur	348,0	726,21	928	558,21	Proc.: 4,8%
Nuo 14500 iki 28999,99 Eur	447,4	913,48	1305	702,16	Proc.: 3,2 %
Nuo 29000 Eur	546,9	1532,78	1740	1178,20	Proc.: 2,9 %

* Įtraukiant PVM, VKI ir tikėtiną administravimo išlaidų dydžio priedą už trukmę

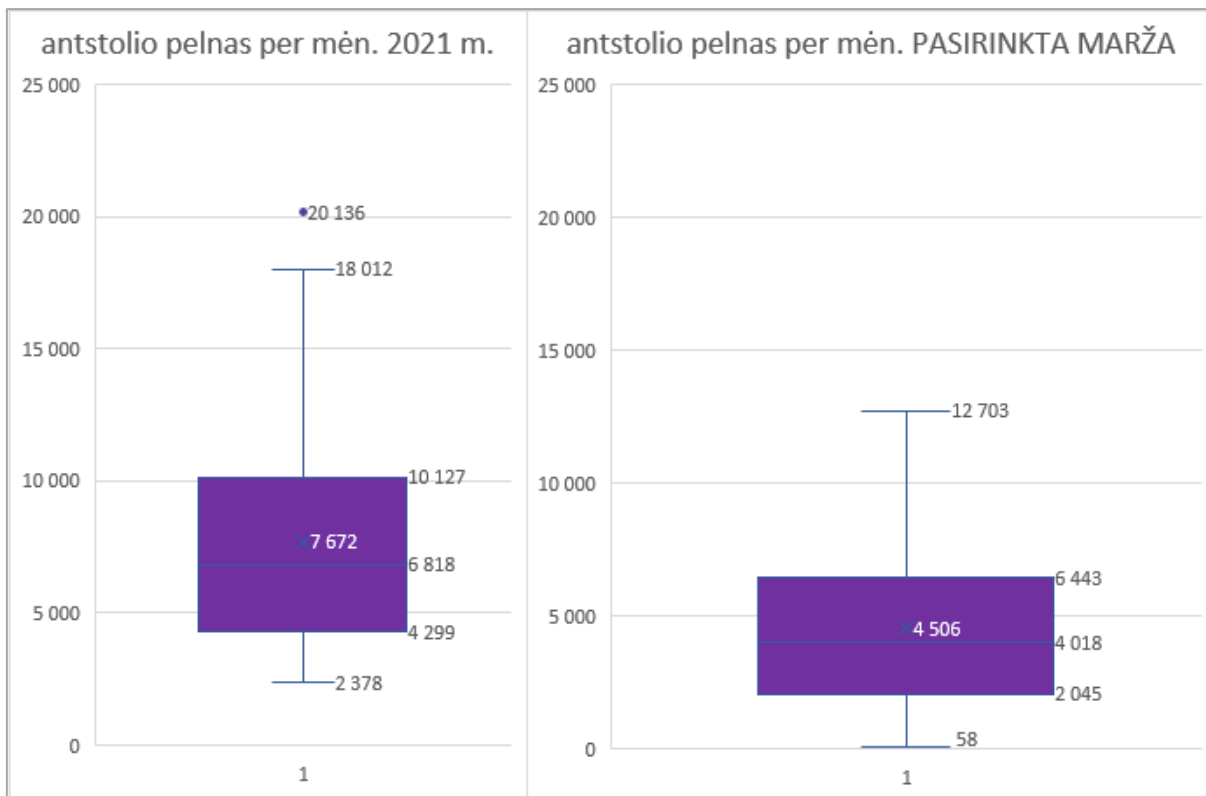
Šaltinis: STRATA skaičiavimai

2 alternatyvos vertinimas.

Antros alternatyvos atveju atliekami tie patys antstolio sąnaudų ir administravimo išlaidų dydžio skaičiavimo žingsniai. Kryžminio subsidijavimo koeficientas taip pat sutampa. Skiriasi pasirinktinai taikomas antstolio maržos dydis. Paveiksle apačioje pavaizduota kaip pasikeistų antstolių pasiskirstymas pagal per mėnesį gaunamą pelną, pakeitus 2021 m. 51 proc. antstolio maržą į 30 proc. maržą.

21 pav. Vidutinis antstolio pelnas per mėnesį iš viso, statistika 2021 m. ir prognozė pritaikius 30 proc. antstolio maržą visoms 2021 m. vykdytoms byloms. Eur/mėn.

X – vidurkis, — - mediana, • – išskirtys, viršutinis / apatinis brūkšnis – maksimumas / minimumas.

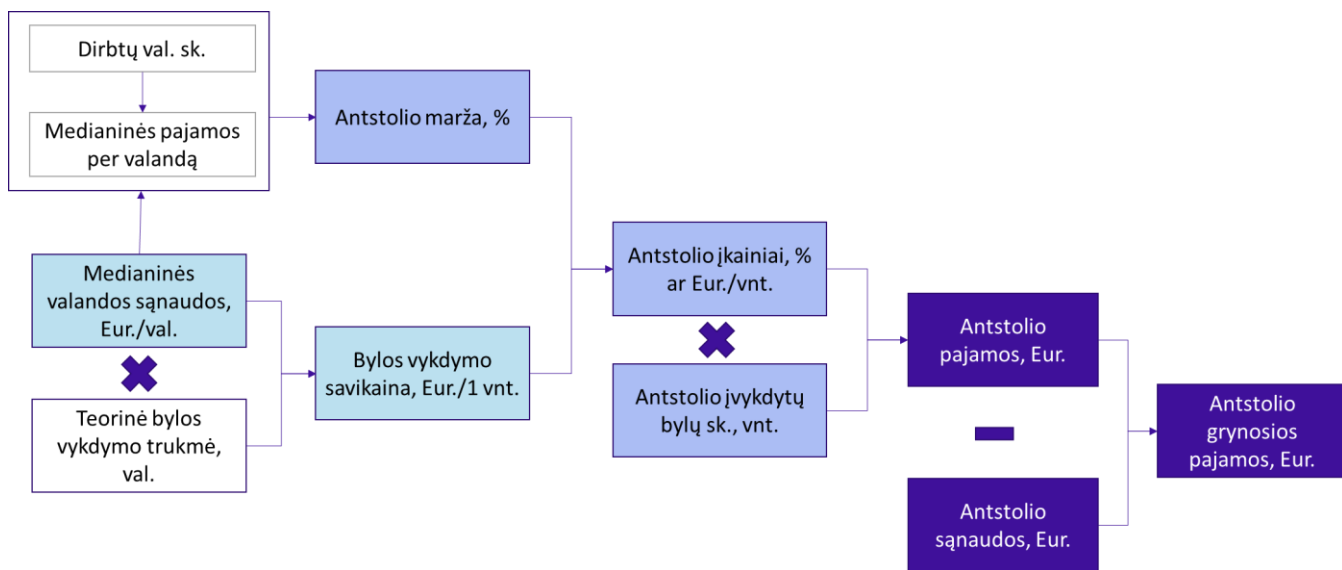
Šaltinis: STRATA skaičiavimai

Pritaikius 30 proc. antstolio maržą, dėl sumažėjusių pajamų, antstolio mėnesinio pelno mediana sumažėtų nuo 6 818 Eur iki 4 018 Eur, tačiau mažiausio uždirbusio antstolio pelnas siektų vos 58 Eur/mėn. Vis dėlto, tokia prognostinė situacija būtų pasiekta tik pritaikius naujus išlaidų dydžius visoms vykdomoms byloms, o pritaikius išlaidų dydžius tik naujoms byloms, išlaidų dydžių poveikis būtų mažesnis (nes jau vykdomos bylos taip pat atneša antstoliui pajamas). Kadangi 2021 m. pradėtas proporcingas piniginių bylų skirstymas antstoliams, skirtumai tarp antstolių gaunamų pajamų ateityje toliau turėtų mažėti.

Literatūra iš šaltiniai

1. Centre for European Constitutional Law. (2021). UIHJ, EU Enforcement Atlas.. Prieiga per internetą: <https://www.enforcementatlas.eu/comparative-overview/>.
2. EU Enforcement Atlas. Lithuania. Narrative National Report. (2021). author: D. Satkauskienė, Director of the Bailiffs' Chamber of Lithuania. Prieiga per internetą: <https://www.enforcementatlas.eu/wp-content/uploads/2021/07/eu-enforcement-atlas-lithuania-report.pdf>.
3. European Commission on the Efficiency of Justice (CEPEJ) Guidelines for a Better Implementation of the Existing Council of Europe's Recommendation on Enforcement, 17 December 2009, Prieiga per internetą: <https://rm.coe.int/16807473cd>.
4. Guidelines for the development of a normative framework for professional behaviour and responsibilities of enforcement agents. (2020) Prieiga per internetą: https://www.uihj.com/wp-content/uploads/2021/02/Guidelines_EN_web-Jos-Uitdehaag.pdf.
5. Kūris E. (mokslinis redaktorius). (2011). Lietuvos teisinės institucijos: Vilniaus universiteto vadovėlis, Vilnius: Registrų centras.
6. Lietuvos Respublikos civilinio proceso kodekso 609, 650 ir 661 straipsnių pakeitimo įstatymo projekto ir Lietuvos Respublikos antstolių įstatymo Nr. ix-876 5 ir 21 straipsnių pakeitimo įstatymo projekto aiškinamasis raštas. Prieiga per internetą: <https://e-seimas.lrs.lt/portal/legalAct/lt/TAK/c6687950ba6c11e8aa33fe8f0fea665f?jfwid=-sdbw79pol>
7. Prancūzijos ataskaita apie vykdymo sistemą ES vykdymo atlasui. Prieiga per internetą: <https://www.enforcementatlas.eu/enforcement-systems/>.
8. Recommendation *Rec(2003)16* of the Committee of Ministers to member states on the execution of administrative and judicial decisions in the field of administrative law. Prieiga per internetą: <https://www.coe.int/en/web/execution/recommendations>.
9. Recommendation *Rec(2003)17* of the Committee of Ministers to member states enforcement. Prieiga per internetą: <https://www.coe.int/en/web/execution/recommendations>
10. Sprendimų vykdymo instrukcija, patvirtinta 2005 m. spalio 27 d. Lietuvos Respublikos teisingumo ministro įsakymu Nr. 1R-352 „Dėl sprendimų vykdymo instrukcijos patvirtinimo“.
11. UIHJ, Global Code of Enforcement. Prieiga per internetą: <https://www.uihj.com/downloads-2/global-code-of-enforcement/> .
12. Uitdehaag J., Enforcement fees: clear, transparent and reasonable, UIHJ Publishing.
13. Valstybės kontrolė. 2020-12-14. Valstybinio audito ataskaita Nr. VAE-14.

1 Priedas. Metodikos loginė schema

Šaltinis: STRATA.

Kuriame pamatus pagrįstiems ir
įžvalgiems viešosios politikos sprendimams